

Záchranářská kynologie v Integrovaném záchranném systému České republiky

Bc. Ivona Urbánková

Diplomová práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Ivona Urbánková**
Osobní číslo: **L19718**
Studijní program: **N1032A020002 Bezpečnost společnosti**
Studijní obor: **Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Záchranářská kynologie v Integrovaném záchranném systému České republiky**

Zásady pro vypracování

1. Zpracujte rešerši pro oblast zpracovávaného tématu.
2. Formulujte funkci kynologie v IZS a dalších útvarech
3. Zpracujte analytickou část práce.
4. Zpracujte aplikační část s návrhem modelového řešení (projektu či scénáře) realizovatelného v praxi.

Seznam doporučené literatury:

1. BULANDA, Susan. *Ready! Training the Search and Rescue Dog*. Pensylvanie, Or.: Companion House Books, 2014. ISBN 1621871045.
 2. JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Záchranářská kynologie: teorie, data, zkušenosti*. Praha: Plot, 2019. ISBN 978-80-7428-354-3.
 3. SOUKUPOVÁ, Iveta. *Výcvik záchranářského psa pro práci v sutinách*. Nový Bydžov: QTest, 2013. ISBN 978-80-260-5627-0.
- Další doporučená odborná literatura dle doporučení vedoucího diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Miroslav Musil, Ph.D.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2020**

Termín odevzdání diplomové práce: **14. května 2021**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 07. 05. 2021

Jméno a příjmení studenta: Bc. Ivona Urbánková

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Tato diplomová práce mapuje systém záchranné kynologie, její využití v IZS, výcvik a následné využití psů při vyhledávání osob.

V teoretické části se práce věnuje historii a vývoji kynologie, popisu záchranné kynologie v IZS a dalších organizacích, jež v této oblasti pracují. Dále také zahrnuje nejen výběr, výcvik a výchovu psa, ale také dovednosti a způsobilosti psa na základě vykonání atestační zkoušky. V teoretické části je rovněž kapitola věnovaná dokumentům a předpisům souvisejícím se záchrannou kynologií.

V praktické části bude uskutečněna analýza dokumentů a získaných informací. V další části bude provedena analýza přezkoušení z důvodu udělení kynologické kategorie a atestační zkoušky na sutinové vyhledávání. Následující kapitola se bude věnovat analýze a identifikaci rizik. V poslední části budou popsány výsledky zjištěných poznatků a následně návrhy na zlepšení.

Klíčová slova: kynologie, psi, výcvik, atestační zkoušky, integrovaný záchranný systém

ABSTRACT

This thesis surveys a rescue cynology, its use in the Integrated Rescue System (IRS), dogs training and their use in searching for people. Theoretical part deals with the history and development of cynology, description of the rescue cynology in IRS and other organizations that work in this area. It includes not only the choice, training and dogs' education but also their skills and abilities based on completing the attestation. In the theoretical part there is also a chapter focused on documents and regulations related to rescue cynology. Practical part of the thesis deals with analysis of documents and acquired information. Next part focuses on analysis of verification due to cynological category grant and attestation of searching in debris. Following chapter deals with analysis and risk identification. Last part of the thesis describes results of the found knowledge and suggestions for improvement.

Key words: cynology, dogs, training, attestation, Integrated Rescue System.

Touto cestou bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce, kterým byl Ing. Bc. Miroslav Musil, Ph.D., za jeho vedení, zájem, připomínky a čas, který mi věnoval. Dále mé poděkování patří kpt. Mgr. Pavlu Smejkalovi a Záchranému útvaru Hlučín, jmenovitě to jsou brigádní generál Ing. Radim Řehůlka, plk. Mgr. Lukáš Kmec, MBA a por. Mgr. Petr Klega, kteří mi pomáhali svými připomínkami, radami a umožnili mi zúčastnit se atestačních zkoušek a přezkoušení. Také děkuji nstržm. Martinu Žejdlíkovi za jeho konzultace, pomoc a rady. Mé poděkování patří též mé rodině, partnerovi a přátelům za pomoc a podporu během mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
CÍL A METODY	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 LITERÁRNÍ REŠERŠE	13
1.1 ČESKÉ ZDROJE.....	13
1.2 SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY A DOKUMENTY.....	16
1.3 ZAHRANIČNÍ ZDROJE	17
2 ZÁCHRANÁŘSKÁ KYNOLOGIE.....	19
2.1 HISTORIE ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLOGIE	19
2.2 HISTORIE ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLOGIE V ČESKÉ REPUBLICE	19
2.3 ZÁCHRANÁŘSKÝ PES	21
2.3.1 Výběr psa.....	21
2.3.2 Výchova a výcvik psa	22
2.3.3 Nároky na psovoda a figuranta.....	25
2.3.4 Pes záchranář.....	26
2.3.5 Ovladatelnost psa a zkoušky	27
2.4 KYNOLOGICKÉ PÁTRACÍ TÝMY	28
2.5 POŽADAVKY NA KYNOLOGICKÉ PÁTRACÍ TÝMY	31
3 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM	33
3.1 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY	34
3.1.1 USAR	35
3.1.2 Záchraný útvar Hasičského záchranného sboru České republiky.....	36
3.1.3 Hasičský záchranný sbor Libereckého kraje.....	37
3.2 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	38
3.3 HORSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY	39
3.4 MĚSTSKÁ POLICIE	40
3.5 ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY	40
4 VYUŽITÍ ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLOGIE V DALŠÍCH ORGANIZACÍCH.....	41
4.1 SVAZ ZÁCHRANNÝCH BRIGÁD KYNOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY	41
4.1.1 Jihočeská záchranná brigáda kynologů.....	42
4.2 SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA.....	43
4.3 KYNOLOGICKÁ ZÁCHRANNÁ JEDNOTKA ČESKÉ REPUBLIKY	43
4.4 SIRIUS	43
5 ZÁVĚREČNÁ KAPITOLA TEORETICKÉ ČÁSTI	45
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	46

6	ANALÝZA SOUČASNÉHO SYSTÉMU ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLIE	47
6.1	GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY	47
6.2	ODBORNÁ KYNOLOGICKÁ KOMISE, ATESTAČNÍ ZKOUŠKY A KYNOLOGICKÝ ATEST	47
7	PŘEZKOUŠENÍ A ATESTAČNÍ ZKOUŠKA	50
7.1	PŘEZKOUŠENÍ.....	50
7.2	SUTINOVÉ ATESTY	52
7.3	VÝSLEDKY POZOROVÁNÍ.....	54
8	ANALÝZA A IDENTIFIKACE RIZIK	56
8.1	ANALÝZA PŘÍČIN A NÁSLEDKŮ PRO SUTINOVÉ VYHLEDÁVÁNÍ	58
8.1.1	Riziko zranění zavalené osoby	58
8.1.3	Riziko nenalezení zavalené osoby.....	60
8.1.4	Riziko špatných podmínek	61
8.1.5	Riziko smrti zavalených osob	62
8.1.6	Riziko nedostatek času	63
8.2	ANALÝZA PŘÍČIN A NÁSLEDKŮ PRO PLOŠNÉ VYHLEDÁVÁNÍ	64
8.2.2	Riziko zranění psa nebo psovoda	65
8.2.3	Riziko nenalezení osoby.....	66
8.2.4	Riziko špatných podmínek	67
8.2.5	Riziko špatné součinnosti složek Integrovaného záchranného systému při plošném pátrání.....	68
8.2.6	Riziko únavy psovoda a psa u plošného vyhledávání	69
9	IDENTIFIKACE VÝHOD A NEVÝHOD VYUŽITÍ ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLIE IZS	72
10	VÝHODNOCENÍ	74
11	NÁVRHY OPATŘENÍ	75
11.1	NÁVRHY OPATŘENÍ PRO ELIMINACI RIZIK U SUTINOVÉHO VYHLEDÁVÁNÍ.....	75
11.2	NÁVRHY OPATŘENÍ PRO ELIMINACI RIZIK U PLOŠNÉHO VYHLEDÁVÁNÍ	76
11.3	NÁVRHY OPATŘENÍ PRO ELIMINACI NEVÝHOD VYUŽITÍ SYSTÉMU ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLIE.....	78
	ZÁVĚR	79
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	81
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	87
	SEZNAM OBRÁZKŮ	88
	SEZNAM TABULEK	89
	SEZNAM PŘÍLOH	90

ÚVOD

Dalo by se říct, že není den, aby v médiích neproběhla informace o nehodách, haváriích, katastrofách, všemožných teroristických útocích či živelních pohromách po celém světě. Díky moderní technologii víme okamžitě, že se něco někde děje a ihned se začneme o mimořádnou událost intenzivně zajímat, protože ať chceme či nechceme, vždy se nás to všech dotkne.

Už od nepaměti se lidé vždy snažili předcházet přírodním pohromám. Pochopili, že nejdůležitější pro ně je jejich ochrana. Všemožně hledali možnosti, jak tuto ochranu vylepšit, zjednodušit, ale hlavně se museli zaměřit na její zlepšování. Na prvním místě je totiž prevence. Díky prevenci dokážeme i dnes předejít různým nehodám a hlavně ochránit lidský život. Což je vždy úkol číslo jedna.

Když se podíváme do historie, tak zjistíme, že pes měl vždy své uplatnění. Ať už to bylo k lovu, či ochraně svého stáda nebo vlastního majetku. Během válek byl pes využíván jako zbraň i jako kurýr. Ve 2. světové válce byl pes nejčastěji využit pro vyhledávání zraněných vojáků. Díky tomu se po ukončení 2. světové války začali specialisté zaměřovat na výcvik psů pro řešení některých mimořádných událostí.

I v roce 2021, v době hypermoderní technologie, jsou při mimořádných událostech nasazovány novější a novější technologie. Záchranářům tyto moderní vymoženosti umožní zrychlit a zefektivnit zásah. Co ale i ta nejmodernější technologie stále ještě nedokáže, je technologie vyhledávání osob se speciálně vycvičeným psem.

Pes dokáže díky čichu vystopovat člověka, objevit zásilku omamných látek, najít ztracené věci či odhalit závažná onemocnění. Technika i lidské myšlení mají své hranice a proto souhra psovoda a speciálně vycvičeného psa je stále nejrychlejším a hlavně nejspolehlivějším způsobem vyhledávání při záchraně toho nejcennějšího, lidského života.

Kynologie se díky tomu stala nepostradatelnou součástí integrovaného záchranného systému. V kynologii platí pravidlo, že dobře vycvičený pes se stejně kvalitním psovodem je stěžejní dvojicí při řešení vzniklé mimořádné události.

CÍL A METODY

Cílem práce je na základě provedené analýzy zjistit problémy v oblasti systému záchrannářská kynologie v IZS a navrhnout opatření k jejich eliminaci případně odstranění.

K naplnění cíle diplomové práce budou sloužit výzkumné otázky:

- Je stávající systém záchrannářské kynologie IZS funkční?
- Je pro jednotlivé složky IZS a dalších zapojených subjektů definovaný jednotný postup při součinnosti?

Metody:

Rešerše – jde o soupis literatury a jiných zdrojů k vybranému tématu. Dá se říct, že rešerše je svým způsobem výzkum, protože autor práce si nejprve musí veškeré zdroje prostudovat a následně z nich čerpat. Rešerše bude využita v první kapitole teoretické části.

Popis – vychází z nastudovaných informací, na základě kterých jsou pak popsány jednotlivé kapitoly v teoretické části.

Analýza dokumentů – Jedná se o aplikaci analytické metody, neboť je hlavní technikou pro sběr informací, která se používá v empirickém výzkumu. Týká se rozboru a využití údajů daných dokumentů. Tato metoda bude použita v kapitole č. 6.

Pozorování – je základem jakékoli výzkumné metody. Jde o záměrné a plánovité sledování určitých jevů a zákonitostí. Výsledkem pozorování je nejen popis skutečnosti, ale i její vysvětlení. Pozorování je provedeno v kapitole č. 7.

Analýza – proces reálného nebo myšlenkového rozkladu zkoumaného objektu na dílčí části, které se následně stávají předmětem dalšího zkoumání. V 8. kapitole budou použité pro analýzu metody: CHECK LIST – jde o takzvaný kontrolní seznam, sestavení seznamu rizik. Je to jednoduchá, nepoužívanější a velmi účinná technika analýzy.

Analýza příčin a následku – jde o analytickou techniku, která se používá při řízení rizik. Pomáhá vyhodnotit a spočítat pravděpodobnost selhání, spočítat, jaká je pravděpodobnost následků a určí úroveň rizika.

Maticový diagram – slouží k posouzení vzájemných souvislostí mezi dvěma a více riziky. Pomáhá s lokalizací a odstraněním neznámých skutečností, které se vztahují k řešenému problému.

Identifikace výhod a nevýhod – je vytvořena na základě zjištěných poznatků z rozhovorů, pozorování a nastudované literatury. Je použita v 9. kapitole.

Syntéza – je to myšlenkové spojení poznatků získaných analytickými metodami v celek. Je základem pro pochopení vzájemné souvislosti jevů. Syntéza je sumarizací poznatků vedoucích k získání nových poznatků, vztahů a zákonitostí ve kvalitativně vyšší úrovni. Je využita v praktické části při navrhování opatření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 LITERÁRNÍ REŠERŠE

Diplomová práce vychází z mnoha zdrojů týkajících se dané problematiky, jako jsou knihy, články, metodiky, zákony a pokyny. Tato kapitola je rozdělena do tří podkapitol, kde se první podkapitola týká českých zdrojů, druhá podkapitola sepisuje související předpisy a dokumenty pro funkci kynologie v Integrovaném záchranném systému (dále jen IZS) a třetí podkapitola se věnuje zahraničním zdrojům.

1.1 České zdroje

V této podkapitole je krátký souhrn některých českých zdrojů, které posloužily pro sepsání teoretické části. Jde o různé zdroje, kterými jsou knihy, metodiky a internetové odkazy.

MAKEŠ, Vladimír, 2009. *Vyhledávání osob kynologickými pátracími týmy*

Knihy se zaměřuje na problematiku vyhledávání pohřešovaných osob v terénu, a to s pomocí psů. Hlavně se zabývá výcvikem psů a následně pak taktikou práce, kterou používají kynologické pátrací týmy při plošném pátrání po pohřešovaných osobách. Závěr je zaměřen na systém ověřování odborné způsobilosti jak psovoda, tak i psa v dané specializaci. Z této knihy čerpá diplomová práce hlavně ve druhé kapitole a poté trochu ve třetí a čtvrté kapitole.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina 2019. *Záchranářská kynologie: teorie, data, zkušenosti*

Publikace se zabývá teoretickými poznatky nejen z tuzemských, ale také ze zahraničních zdrojů. Data, která získala od více než 200 záchranářů, popisuje formou statistických metod. Analyzuje konkrétní zásahy určitých specializací, jako jsou plošné vyhledávání a sutinové vyhledávání. Nachází se zde také zkušenosti jak autorky, tak záchranářských psovodů. Informace z této publikace jsou zpracovány v druhé kapitole.

HRADIL, T. HOTOVÝ, G. ČERVENKA, 2005. *Metodika sutinového vyhledávání s využitím záchranářských psů*

Metodiku zpracoval kolektiv autorů odborné kynologické komise Ministerstva vnitra – Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen MV – GŘ HZS ČR). Je zaměřena na odbornou přípravu a školení složek IZS a dalších specialistů v oblasti kynologie pro zásah při vyhledávání zavalených nebo zasypaných osob v sutinách budov a objektech s podobným charakterem. Z poznatků z této publikace vychází podkapitola č. 2.4.

RULC, Jiří, 2010. *Dějiny služební kynologie: historický vývoj a vznik četnické a policejní kynologie, jakož i kynologie ostatních ozbrojených sborů na území našeho státu*

Kniha podrobně a sjednoceně popisuje historii a vývoj služební kynologie v českých zemích, a to od nejstaršího období Rakousko-Uherska po současnou dobu u Policie České republiky a Armády České republiky.

SOUKUPOVÁ, Iveta, 2013. *Výcvik záchranného psa pro práci v sutinách*

Jedná se o metodiku výcviku, která vychází z autorčiných praktických zkušeností a znalostí. Kniha je psaná přehledně a srozumitelně. Veškeré výcvikové postupy jsou psané logicky a systematicky, tudíž textu porozumí i začátečník.

ŠUSTA, František, 2014. *Trénink je rozhovor, ve kterém má i váš pes co říct*

RNDr. F. Šusta je specialista na trénink zvířat v pražské zoo, jehož praktické i teoretické práce uznávají odborníci po celém světě. Kniha píše o jeho názorech, nápadech a poznatcích o výcviku psů formou pozitivních metod. Informuje o tom, na co si při výcviku pomocí těchto metod dát pozor, jak trénink začít a skončit. Radí, jak trénovat psy, kteří odmítají odměnu.

HEJZLAR, Roman. *Deset let záchranné kynologie v rámci IZS. Časopis 112 [online]. 2013, XII (12/2013)*

Jde o článek z časopisu 112 z internetových stránek Hasičského záchranného sboru České republiky. Píše se v něm o historii a současnosti záchranné kynologie a o standardech atestačních zkoušek.

HEJZLAR, Roman. *Záchranná kynologie. Časopis 112 [online]. 2014, XIII (10/2014)*

I zde jde o článek z časopisu 112, který je na stránkách Hasičského záchranného sboru České republiky. Z tohoto článku částečně vychází článek charakterizovaný výše. Ale navíc je zde popsána aktivace, přeprava a nasazení kynologických týmů a financování záchranné kynologie.

Historie záchranné kynologie v ČR. *eCanis*

Jsou to internetové stránky, kde je napsán článek o historii záchranné kynologie v České republice. O tom, jak vznikla první mezinárodní brigáda záchranných psů na popud českého emigranta J. R. Tomana, čímž stáli čeští kynologové o zrodu organizovaného výcviku záchranných psů.

Kynologická záchranná jednotka České republiky. *Kynologická záchranná jednotka České republiky*

Jde o internetové stránky Kynologické záchranné jednotky České republiky. Je zde uvedeno, co je náplň jednotky, kdy vznikla, jak funguje a jaké smlouvy podepsala, aby se stala složkou IZS. Najde se zde také informace o tom, že jednotka je nasazovaná nejen u nás, ale také v zahraničí.

ZHÁNĚL, Jiří, Vladimír HELLEBRANDT a Martin SEBERA, 2014. *Metodologie výzkumné práce*

Tato publikace je výstupem projektu IMPACT Fakulty sportovních studií Masarykovy univerzity v Brně. Jejím cílem je poskytnutí základních poznatků týkajících se metodologie vědy.

HENDL, Jan, 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace.*

Jde o čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Knihu napsal Doc. RNDr. J. Hendl, CSc., který je odborníkem v oblasti metodologie vědy a zpracování dat. Dá se říct, že tato příručka se stala učebnicí metod kvalitativního výzkumu u nás. Ukazuje, z jakých zdrojů tyto metody čerpají. Popisuje kvalitativní metody pro sběr informací, jejich kódování, vyhodnocení a interpretaci.

1.2 Související předpisy a dokumenty

Aby kynologie v IZS mohla fungovat a měla patřičnou formu a organizaci, musí se řídit danými předpisy a pokyny, které vše stanovují.

Mezi tyto dokumenty patří:

- **prohlášení předsedy odborné kynologické komise GŘ HZS ČR nazývajícím se „VII mezinárodní setkání kynologických týmů USAR“**

Jde o prohlášení, ve kterém předseda odborné kynologické komise popisuje, o jaké setkání jde a kdo ho pořádal. Píše zde, že jde o čistě soukromou akci, se kterou nemá Hasičský záchranný sbor České republiky nic společného, avšak nezpochybňuje odbornou kvalitu této akce, ale upozorňuje na jisté nesrovnalosti.

- **bojový řád jednotek požární ochrany – taktické postupy zásahů – Záchrana osob ze zříčených budov (Metodický list č. 2T ze dne 30. 11. 2017)**

Charakterizuje záchranné práce, úkoly a postupy činností při záchraně osob nejen při sutinovém vyhledávání, ale i při plošném pátrání.

- **metodika sutinového vyhledávání s využitím záchranářských psů**

Je charakterizovaná v kapitole 1.1.

- **zkušební předpis kynologů pro IZS – je to pokyn č. 48 GŘ HZS ČR a náměstka ministerstva vnitra ČR, vydaného 31. 10. 2003. tento pokyn stanovuje kvalifikační požadavky na psovoda i psa předurčené k nasazení v rámci záchranných prací. Vše je pak ve znění pokynu č. 19 GŘ HZS ČR ze dne 15. 5. 2008. Z pokynu čerpá diplomová práce na začátku první kapitoly, dále pak v druhé, čtvrté a šesté kapitole**
- **nařízení vlády č. 352/2003 Sb., o posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců jednotek HZS podniků a členů jednotek dobrovolných hasičů obcí nebo podniků**

Toto nařízení vlády charakterizuje a stanovuje vstupní zdravotní prohlídky, preventivní zdravotní prohlídky, periodické zdravotní prohlídky, mimořádné zdravotní prohlídky, výstupní zdravotní prohlídky, organizace preventivních zdravotních prohlídek, zdravotní způsobilost zaměstnance podniku nebo uchazeče o zaměstnání, zdravotní způsobilost člena jednotky a na závěr společná, přechodná a závěrečná ustanovení.

➤ **pokyn č. 41/2012**

Jde o pokyn Generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky, který stanovuje podmínky pro zřízení služební kynologie u Hasičského záchranného sboru České republiky. Je sepsán z důvodu zabezpečení jednotného postupu Hasičského záchranného sboru České republiky při vytváření podmínek pro služební kynologii.

➤ **zpráva o nasazení kynologických týmů**

Jde o formulář, který se vyplňuje při nasazení kynologických týmů. V tomto formuláři se vyplní jméno a příjmení psovoda, jméno psa, číslo atestu, složka IZS, datum a čas u povolání, výjezdu, příjezdu k zásahu, odjezdu ze zásahu a návratu na základnu. Dále se vyplňuje místo a důvod nasazení, stručný popis nasazení a výsledek nasazení.

➤ **řád ochrany zvířat ze dne 23. 2. 2009**

Jde o rozhodnutí Ministerstva zemědělství na základě, zákona č. 246/1992., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, schvaluje žádost o schválení Řádu ochrany zvířat při veřejném vystoupení psů, při hodnocení výkonu záchranných psů organizovaném MV – GŘ HZS ČR. Tuto žádost podalo Ministerstvo vnitra.

➤ **soubor testovaných otázek, jež slouží pro vykonání atestů ve specializaci**

P-plošné vyhledávání

Jde o soubor otázek pro písemný test atestační zkoušky Ministerstva vnitra pro specializaci plošné vyhledávání. (hzscr.cz)

1.3 Zahraniční zdroje

V této podkapitole je charakteristika některých zahraničních zdrojů, ze kterých práce čerpá.

BULANDA, Susan, 1994. Ready!: a step-by-step guide for training the search and rescue dog

Kniha nejprve pomůže čtenáři pochopit, jak se pes učí a následně potom vysvětluje postupnou metodu vedoucí k vývoji psa, který chce vykonávat pátrací a záchranné práce.

BULANDA, Susan, 2014. Ready! Training the Search and Rescue Dog.

Jde o nejvyhledávanější knihu svého druhu. Kniha je jednoduchým a přímým průvodcem výcviku psa SAR (zkratka Search and Rescue Dog) a provede čtenáře každým krokem procesu. Kniha je psaná srozumitelně a tím se stává vhodnou knihou i pro začátečníky.

REBMANN, A., DAVID, E., SORG, M., 2000: Dog Handbook: Forensic Training and Tactics for the Recovery of Human Remains

Kniha určená pro ty, kteří cvičí své psy na vyhledávání mrtvých osob. Tato příručka stanovuje zásady a postupy pro výcvik a zacházení se psy při vyhledávání lidských ostatků. Vysvětluje teorii pachu a její aplikaci.

2 ZÁCHRANÁŘSKÁ KYNOLOGIE

Jde o kynologický obor, který se zabývá výcvikem psovoda se psem pro vyhledávání osob v lavinách, v sutinách, pod vodní hladinou, ve volném terénu apod., na základě čichových schopností psa. Psovod se psem, jenž se cvičí v tomto oboru, vytváří nerozlučnou dvojici. Pokud je psovod indisponován, pak nelze využít samotného psa, a to platí i v opačném případě. „*Jednou z povinností Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen HZS ČR) je poskytnutí účinné, rychlé a odborné pomoci při mimořádných událostech vyžadujících vyhledání a záchranu osob ze sutin zřícených objektů a budov a k plošnému vyhledávání pohřešovaných osob v terénu. MV - GŘ HZS ČR pro tyto účely odpovídá za oblast záchranné kynologie, kterou v rámci IZS koordinuje a řídí*“ (Hejzlar, 2014)

2.1 Historie záchranné kynologie

První zmínky o psech, kteří byli nasazeni na záchranu lidských životů, jsou z roku 1698 z prostředí Alp. Další případy z prostředí Alp, kdy se využilo schopností psů pro záchranu a vyhledávání osob, pochází z roku 1800. Jednalo se o psy, které chovali mniši v hospici. Psi hledali pohřešované osoby v mlze, ve tmě, ve sněhových bouřích a na základě svých stop se vrátili pro pomoc. Pozornost mnichů na sebe upoutali štěkáním. Poté tímto neustálým štěkáním a opakovaným běháním dopředu a zpět nasměrovali mnichy ke ztraceným osobám. (Bulanda, 1994; Bulanda 2014)

2.2 Historie záchranné kynologie v České republice

Podnět k založení první mezinárodní brigády záchranných psů pro vyhledávání zavalených osob dal český emigrant J. R. Toman. Tato brigáda byla v Holandsku založena roku 1961 a jejím šéfem byl právě J. R. Toman. Roku 1963 byl v Peru po zemětřesení nasazen pes jménem Roy Roland a roku 1965 byl v Chile, také po zemětřesení, nasazen pes Doro. Oba psi prošli výcvikem podle vlastní metodiky výcviku J. R. Tomana. (Makeš, 2009)

Právě toto neštěstí zapříčinilo pokusy o založení brigády záchranných psů na několika místech v České republice, avšak tento pokus se zdařil pouze v Příbrami roku 1968, kdy byla založena 1. československá brigáda záchranných psů, jako projekt Základny rozvoje uranového průmyslu. Tento projekt byl vytvořen pouze na jeden rok, poté se konaly praktické zkoušky psů v Holandsku a činnost brigády oficiálně skončila. (eCanis.cz)

Další brigáda s názvem 2. záchranná brigáda záchranných psů vznikla v roce 1972 v Českém Krumlově, později přejmenovaná na Jihočeskou záchrannou brigádu záchranných brigád kynologů ČR. V průběhu několika let prošel výcvik záchranných psů několika organizacemi a zastřešením, a to Československým červeným křížem, Svazem chovatelů, Asociací technických sportů, Svazarmem, Českým kynologickým svazem. Do Svazu záchranných brigád kynologů ČR byla brigáda začleněna po roce 1989. (Rulc, 2010)

Také se založily i jiné organizace, které byly zaměřené na výcvik záchranných psů na vysoké úrovni. Poté záchranný výcvik dosáhl nesmírného vývoje a rozmachu, mezinárodní spolupráce funguje na vysoké úrovni a záchranná kynologie se stala respektovanou součástí IZS. Čeští psi získali eminentní renomé nejen na praktickém poli, ale také na sportovním, jejich nasazení je u spousty zásahů doma i v zahraničí. (eCanis.cz)

V rámci IZS se kynologické týmy nasazují po celé ČR v situacích, u kterých je důležité vyloučení přítomnosti osob při závalech, destrukcích objektů, zásypech apod. Záchranní psi jsou u těchto zásahů nasazeni, protože jen oni zvládnou velmi přesně určit a lokalizovat místo pachových stop lidí. Následně se pro dopřesnění místa zavalené osoby použije speciální technika záchranných psů. Dalším krokem je vyproštění osob a poskytnutí zdravotnické péče. Kynologové se psy tvoří integrální součást záchranného týmu, jež se nasazuje při mezinárodních záchranných akcích se záměrem najít osoby, které zavalily sutiny objektů a budov.

Roku 1999 započalo budování záchranné jednotky **USAR**, zkratka anglických slov Urban Search And Rescue. Pro vytvoření první specializované záchranné a vyhledávací jednotky byly využity prostředky a síly HZS hlavního města Prahy, hlavně z důvodu jeho rozvinuté materiální a personální základny, návaznosti na mezinárodní letiště a základnu dopravního letectva Armády ČR, která mohla vyčlenit letecké prostředky na transport humanitární pomoci. Odřad jednotky USAR byl kdysi už mnohokrát nasazen v zahraničí, kde se nacházela poškozená místa ničící seismickou činností. Roku 1999 byl USAR nasazen dvakrát v Turecku a na Taiwanu a roku 2003 v Alžírsku a Íránu. Do záchranného týmu byli zahrnuti také kynologové z ČR. Pod vedením **IRO** (z anglického International Rescue Dog Organisation) na těchto místech zasahovali také tzv. lehké týmy, které tvořili kynologové se psy ze Svazu záchranných brigád kynologů ČR. Na základě těchto uskutečněných misí bylo zřejmé, že je třeba, aby se HZS ČR věnovalo myšlenkou úzké spolupráci s dobrovolnými kynology v souvislosti se začleněním psů do záchranné jednotky

a určení standardů materiální i technické výbavy, taktiky nasazení, přepravy. Z tohoto důvodu bylo nutné přistoupit k systémové práci s kynologickými organizacemi, které mají působnost na území ČR, k jejich využívání a k nastolení podmínek pro zrod služební kynologie u HZS ČR. Také bylo důležité v rámci ČR integrovat postupy pro aktivaci, požadování a nasazení kynologických týmů při řešení mimořádných událostí různých typů, hlavně vyhledávání osob v troskách zřícených budov či plošné vyhledávání hledaných osob. Do této doby byli dobrovolní kynologové spojeni v mnoha organizacích, jako jsou Svaz záchranných brigád kynologů ČR, a spolupracovali hlavně s Hlavním úřadem civilní ochrany a výcvikovými základnami Armády ČR. (Hejzlar, 2014)

2.3 Záchranářský pes

Každý vycvičený záchranářský pes musí při nasazení v pátrací akci zvládnout nalezení osob v terénu, jež byl jeho psovodovi nařízen vedoucím zásahu k prohledání. Posléze, když pohřešovanou osobu najde, musí na svého psovoda na tuto skutečnost upozornit. Pro výcvik dobrého záchranářského psa jsou důležité jeho vlastnosti. Hlavními vlastnostmi jsou **hledání, vytrvalost, ochotnost spolupráce s lidmi, pohyb v terénu bez obtíží a značení**. Mezi další důležité vlastnosti patří **ovladatelnost, schopnost komunikace se svým psovodem, poslušnost, ignorace zvířat v terénu, zvládání překážek v terénu, láska k lidem, chuť aportování, zvládání přesunů v jakémkoli dopravním prostředku, umět pracovat v různých situacích apod.** (Jančaříková, 2019)

2.3.1 Výběr psa

Při výběru psa není až tak důležitý jeho rodokmen či plemeno, protože důležitá je hlavně jeho povaha a schopnosti. Při výběru psa by se měl brát v potaz i druh pracovního vedení a výcviku. Méně vhodné pro tuto práci jsou např. jezevčáci, protože jsou dlouzí a mají krátké nohy, a dále psi, kteří nemají srst nebo jsou malého vzrůstu.

Podle Bejčkové L. (2017), která se věnovala výběru vhodného plemene pro tuto profesi ve své diplomové práci, jsou velmi často vybráni honiči, ovčáci, lovecká nebo pracovní plemena. Dalšími plemeny, i když méně vybiranými, jsou dobrmani, chodští psi, knírači, rhodéští ridgebackové, kelpie, kříženci a erdelteriéri. Třeba Jančaříková K. (2019) udělala v rámci své knihy průzkum nejoblíbenějších plemen, která si psovodi vybírají v ČR i na Slovensku. Z průzkumu vyšlo těchto pět nejoblíbenějších plemen vybiraných pro výcvik

(seřazeno dle výsledků) – německý ovčák, border kolie, labradorský retrívr, belgický ovčák malinois a zlatý retrívr. (Bejčková, 2017; Jančaříková, 2019)

Psovod by při volbě psa měl brát v potaz také jeho zdravotní stav, náchylnost k jistým zdravotním problémům nebo omezující vrozené problémy určitého plemene. Také by měl přihlídnout k povahovým vlastnostem konkrétního psa nebo plemene. (Soukupová, 2013)

2.3.2 Výchova a výcvik psa

Výcvik psa může psovod zahájit kdykoli, ale nejlepší bude, když začne již od štěněte. Důležitou roli hraje také chovatelské prostředí, odkud si ho majitel vzal. Sama výchova psa má počátek už od jeho narození. Nejdůležitější fází v životě štěněte je vtiskávací fáze. Tato etapa trvá po dobu prvních sedmi týdnů a vše, co se štěně v této fázi naučí, pozná a zapamatuje si, se později velmi špatně přeučuje. (Jančaříková, 2019; Müller, 2006)

Další důležitou fází ve vývoji nastávajícího záchranářského psa je fáze socializace. Tato fáze začíná od 8. týdne života štěněte. Je důležité, aby se pes socializoval v různých prostředích, dopravních prostředcích nebo druzích terénu. Pes by si měl postupně zvykat na zvuky, jako je siréna, houkačka, motory dopravních prostředků a další. Dále by si měl přivykat na jiná zvířata a lidi, ať už děti nebo dospělé osoby. Psovi by měl být dopřán dostatek pohybu v budoucím pracovním prostředí, ale musí být zajištěna minimalizace možných rizik úrazů. Psovod musí se svým psem pracovat na vybudování vzájemného vztahu založeného na reciproční důvěře. Aby psovod dosáhl příznivých postupů týkajících se výcviku a výchovy, musí udělat vše pro to, aby se pes zajímal o společnou spolupráci. Tato spolupráce by měla být pro oba také zálibou. (Müller, 2006)

Cílem výcviku psa je, aby se naučil požadovaného chování ve specifických podmínkách. Učení psů můžeme rozdělit na 2 typy, prvním typem je operativní podmiňování a druhý typ se nazývá Pavlovovo neboli klasické podmiňování.

Ivan Petrovič Pavlov byl ruským psychologem a fyziologem a jako první objasnil vrozené a získané reflexy. Poté dokázal, že tyto reflexy jde vyvolat okolními impulsy, a na základě toho je nazval podmíněnými reflexy. U psů se hlavně věnoval sledování funkce jejich slinných žláz. Výsledkem tohoto pozorování bylo zjištění, že pes začne slintat dříve, než ucítí potravu, např. vidí, jak mu připravují misku. Na základě toho udělal dnes již velmi známý experiment se zvonkem, kdy zazvonil předtím, než psovi podal jídlo.

Psi si tento zvuk pak spojili s podáním jídla a proto vždy, když ho zaslechli, tak začali slintat, proto název klasické podmiňování. V takových případech pak Pavlov zvonil na zvonek, ale následně psům jídlo nepodal a toto stále opakoval. Psi s odstupem času přestávali na zvonek reagovat slinami a Pavlov to nazval jako vyhasnutí podmíněného reflexu. (Jančaříková, 2019)

U operativního podmiňování jde o to, že se pes učí z důsledků svého chování. Šusta (2014,) tento typ učení popsal slovy: „*Živočich se naučil dělat to, co mu přináší užitek a přestane dělat to, co se mu nevyplatilo.*“ V rámci výcviku psa jde o to, že se mu jeho chování vyplatilo a přineslo kladný výsledek. Pokud psa potká něco, co je pro něj nepříjemné, pak se tomu v budoucnu vyhne. K učení patří také tresty, kterými se potlačí momentální jednání psa. Jako trest lze považovat i opakování cviku, jenž vykonal dobře. Pes toto opakování potom bere jako způsob podání ještě lepšího výkonu a pokud následně nedostane odměnu, dojde u něho poté k frustraci. Odměnou pro psa může být cokoli, co pes vnímá jako motivaci a co je pro něho příjemné, např. hračka, pamlssek, pohlázení, pochvala, hra. Důležitou roli hraje i načasování podání odměny psovi. (Jančaříková, 2019; Šusta, 2014)

Při výcviku psa se využívá mnoho druhů metod, a to:

- mechanická metoda – poslušnost psa se vynucuje strachem. U této metody chybí motivace a radost psa a dochází k narušení vztahu mezi psovodem a jeho psem;
- metoda střídání mechanických nepříjemných podnětů (škubnutí obojkem) s příjemnými (pamlsek);
- metoda chut'ově dráždivá – tato metoda se dá aplikovat při výcviku hledání stop, kdy pes za nalezení stopy získá odměnu v podobě pamlsku. Při této metodě si psovod se svým psem vytváří pozitivní vztah;
- napodobovací metoda – lze ji uplatnit u mladých psů, kteří napodobují cviky a chování starších psů. I zde je splněný cvik odměněn např. pochvalou, pamlskem a podobně. (Nový, 1995)

Při cvičení psů jsou aplikovány techniky, jejichž pomocí se dosáhne provedení vyžadovaného chování. Spadá do nich úprava prostředí, cílení, fyzické doteky, lákání, tvarování, učení pozorování, zachycení chování. (Egtvedt a Køste, 2012)

Psy je možné cvičit buď jednotlivě, nebo ve skupině. U veškerých výcviků psů se musí dodržovat jistá pravidla:

- neprojevat nervozitu, nekřičet, mluvit na psa klidným hlasem, chovat se rozvážně;
- pes by měl být schopný pochopit spojení s předchozím cvikem a dokázat daný problém vyřešit, a proto se podle toho postupně zvyšuje náročnost jednotlivých částí;
- promluvit na psa jen pokud je potřeba ho opravit nebo povzbudit;
- k novému cviku přistoupit až po zvládnutí stávajícího cviku;
- všechny složené cviky je nutné nejprve rozdělit na dílčí cviky a po jejich zvládnutí je sloučit do jednoho celku;
- výcvik vždy skončit po povedeném cviku, aby měl pes při odchodu dobrý pocit, že to zvládl;
- jestliže při výcviku nastanou problémy s nějakým cvikem, tak se psovod musí vrátit minimálně o jeden krok zpět, ke cviku, jež pes umí provést bez potíží. Poté v pozvolném tempu pokračovat ve cvičení dalších;
- měnit prostory výcviku, netrénovat cviky v neustále stejném sledu;
- trénink rozdělit do menších časových úseků;
- výcvik vést na základě osobních možností každého psa;
- cviky, které pes zná, procvičovat namátkově, aby pes nikdy předem nevěděl, jaký cvik bude následovat;
- pro psa je lepší, když cvičí pravidelně a kratší dobu, než když se zatíží náročným cvičením jednou za čas na několik hodin;
- je důležité, aby byl každý psovod vytrvalý, trpělivý, důsledný a požadoval od psa striktní splnění žádaného cviku, který odpovídá dané etapě výcviku;
- je nutné, aby byl pes stále motivovaný a pracoval rád a s chutí a toho se docílí opakujícím se kratším a lehčím motivačním cvičením;
- pes by měl být aktivní po celou dobu výcviku a měl by pracovat s chutí, na základě toho psovod stanoví obtížnost, intenzitu a délku výcviku;

- žádný výcvik by se neměl uspěchat, proto je vždy důležité postupovat promyšleně;
- podmínky a kritéria cviku určit dle momentální situace výcviku, např. při výcviku v náročném prostředí slevit na obtížnosti nalezení úkrytu;
- trénink provádět v dobře fungující skupině podporující pomoc při řešení problémů a zdravou kritiku. (Makeš, 2009; Müller, 2006)

2.3.3 Nároky na psovoda a figuranta

Aby byl výcvik psa úspěšný, je důležité, aby psovod neustále směřoval svůj zájem přesnému vydání konkrétních povelů, dále pak mimice, intonaci a pohybům. (Hartl, 1979)

Dobrý učitel by měl ovládat dostačující oprávnění k výcviku. Pro úspěch výcviku je důležitý pozitivní vztah k psovi a ochota s ním pracovat a cvičit ho. Psovod by měl být také rozhodný směle, spolehlivý, vytrvalý, psychicky stabilní, důsledný, zodpovědný a měl by mít pevnou vůli. Mezi nezbytné schopnosti psovoda se řadí rychlé reakce, rozhodování a schopnost přečtení psa u práce, známky únavy, větrání pachu atd. Psovod by měl dostatečně ovládat znalosti o problematice výcviku a v té se neustále vzdělávat. Na obtíž při výcviku jsou pro psovoda nevyrovnanost, kolísavá intonace hlasu, nervozita či neschopnost ovládnutí se. Pokud je pes při nějakém cviku neúspěšný, měl by psovod vinit jen sebe, a ne toho psa. Měl by zvládnout poskytnutí první pomoci psům i lidem. (Hartl, 1979; Müller, 2006; pokyn č. 48 GR – HZS ČR, 2003; Soukupová, 2013)

Psovod může cvičit psa sám nebo s pomocí figuranta. V prvním případě je odkázán pouze na omezený počet cviků. Pro výcvik je ale nezbytné i využití figuranta, který může simulovat ztracenou osobu nebo se skrývat v úkrytu. Pes ho následně stopuje a poté, co figuranta objeví, toto místo označí např. štěkáním. Před cvičením je vhodné, aby psovod seznámil figuranta s informacemi o svém psovi. Jde o tyto informace:

- zvolený typ úkrytu,
- řešení daného výcvikového problému,
- kdy a jakou odměnu psovi dát (např. jestli jí dát po určitém počtu štěknutí, v průběhu štěkání nebo to nechat až do psovodova příchodu).

Figurant by měl zvládat práci s odměnami, aby určil vhodnou dobu k odměně. Také je důležité, aby měl zkušenosti s povahou, temperamentem a chováním psa. Měl by správně odhadnout určitou situaci a potřeby psa. Hlavně u psů, kteří začínají a pracují

na krátkou vzdálenost, je důležité, aby byl figurant zkušený a zvládl psa na sebe navázat nebo ho pochválit, vydráždit či povzbudit. (Soukupová, 2013)

2.3.4 Pes záchranář

Každý záchranářský pes by měl být vycvičen na daný druh specializace (plošné vyhledávání, vyhledávání v lavinách nebo sutinách atd.). V žádném případě by se neměl pes specializovaný na vyhledávání v sutinách zároveň cvičit na hledání cadaveru (mrtvých těl). Pro psy této specializace je prioritní hledání živých osob, neboť při hledání v sutinách jde vždy o čas, takže mrtvé osoby hledají později psi, pro to speciálně vycvičení. (Makeš, 2009)

Výcvik každého záchranářského psa trvá celý život, protože nikdy a nikde nejsou totožné podmínky sutin, terénu, šíření lidského pachu apod. Tento pes se učí nejen vyhledat osoby a pracovat s pachy, ale také je nutné, aby se naučil i označování nalezených osob. Je několik způsobů, jak tato místa značit. Proto je na každém psovodovi, jaký způsob si zvolí, ale hlavně ho už nesmí v průběhu tréninku změnit. Při rozhodování, jaký způsob označování zvolit, musí psovod vzít v úvahu schopnosti psa. Pak záleží na typu specializace, ke které chce psa vycvičit. Způsoby značení:

- Štěkání – toto je nejrozšířenější způsob označování nalezených osob, kdy pes štěká na místě nalezení. Pes u této osoby setrvává a štěká do doby, než přijde psovod.
- Označení pomocí nálezky – pes po nalezení osoby uchopí do tlamy předmět volně visící na obojku a pak ho „aportuje“ psovodovi, který je poté na základě toho najde.
- Hrabání – nejvíce rozšířen u psů cvičených pro hledání v lavinách nebo hledání cadaveru.
- Lehnutí nebo sednutí u nalezené osoby – méně rozšířený způsob.
- Pes najde pohřešovanou osobu, vrátí se ke svému psovodovi a signálem, jenž má naučený, vyzve psovoda, aby ho následoval k nalezené osobě. (Bejčková, 2017)

Fáze výcviku záchranářského psa:

1. fáze – vytvořit spojení mezi odměnou a psem, tím se pes naučí na krátkou vzdálenost dosáhnout odměny štěkáním.
2. fáze – **odbíhací hra** – je to zásadní motivační prvek při záchranářském výcviku. Jako první odbíhací hra by měla být hra na **honbu za psovodem**, kdy psa někdo drží za obojek. Psovod psovi mezitím ukáže odměnu (např. pamlskek) a pak se vzdálí na pár kroků. Psa po chvílce pustí a ten běží za svým psovodem, který mu dá tu odměnu. Vzdálenost se postupně zvětšuje dle schopností psa. Později se využije figurant. Hra probíhá stejně jen s rozdílem, že tentokrát drží psa jeho psovod a figurant s odměnou odejde na krátkou vzdálenost. Poté, co se zastaví, vydá psovod svému psovi pokyn k hledání. Pes doběhne k figurantovi a je opět odměněn.
3. fáze – **jednoduché hledání** – v této fázi se pes učí hledat figuranta. Psa opět drží psovod, figurant se od nich vzdaluje. Pes ho upřeně sleduje a figurant po nějaké chvíli někde zahne tak, aby nebyl vidět. Ještě ujde kousek a zastaví se. Po chvíli psovod pustí psa a rozkáže mu „Hledej“. Pes bez jakéhokoli zaváhání vyběhne a hledá figuranta. Když ho pes najde, tak zaštěká a figurant ho odmění.
4. fáze – **složitější hledání** – pes se cvičí v hledání poloukryté a pak úplně zakryté osoby, kterou neviděl odcházet a ukrývat. Postupem času se učí vyhledávat více osob.

Při cvičení psa je nezbytné měnit figuranty (děti, ženy, muže). Náročnost tréninku psovod postupně zvyšuje, např. délkou vyhledávání, přítomností rušivých vlivů nebo náročností terénu. Pes by se měl cvičit i v hledání ve tmě nebo v hledání osoby ve výšce. Rozhodně nesmí štěkat na první lidský pach, který zavětrí. (Jančaříková, 2019)

2.3.5 Ovladatelnost psa a zkoušky

Záchranářský pes musí oplývat jistými schopnostmi a vlastnostmi. Pes se při nasazení soustředí na splnění úkolu, a proto musí zvládat pohyb v nezvyklých prostředích. Tento pes musí být poslušný a ovladatelný. Ovladatelnost hraje zásadní roli při psovodově přivolání psa k sobě za jakékoli situace, především u hrozícího nebezpečí. Dalším důležitým cvikem u ovladatelnosti psa je „odložení psa“. Pes musí na naučený povel psovoda zaujmout polohu, kterou se naučil, a dané místo nesmí opustit do doby dalšího rozkazu od psovoda. (Makeš, 2009)

Zkoušky záchranářských psů mají stanovit úroveň kvalifikace jednotlivých psů. Vykonáním zkoušky se pes stává využitelným v praxi u příslušných organizací. Zároveň složení zkoušky dokládá, že záchranářský pes měl správný výcvik v dané specializaci (SZBK, 2019)

Přezkoušení psovodů a jejich psů se realizuje od roku 2003 na základě pokynu GŘ HZS ČR č. 48. Když tuto zkoušku úspěšně absolvují, tak získají tzv. atest pro vybranou specializaci. Tento atest dává kynologickému týmu oprávnění zasahovat v akcích složek IZS. Atest je platný na dva roky a pro jeho prodloužení musí kynologický tým opět absolvovat přezkoušení v plném rozsahu dle výše zmíněného pokynu. Držitel tohoto atestu je na základě pokynu zapsán na seznam držitelů kynologických atestů. Seznam držitelů atestů je ve správě MV – GŘ HZS ČR, kde je k dispozici na jeho operačním a informačním středisku. Seznam se průběžně aktualizuje. (pokyn č. 48 GŘ – HZS ČR, 2003)

2.4 Kynologické pátrací týmy

Kynologické pátrací týmy (dále jen KPT) můžeme také znát pod pojmem Canine Search Team (zkratka CST) či K-9 search team. Vyhledávání osob těmito týmy je založeno na biologické metodě, kdy pes detekuje lidské pachy. Díky čichovým schopnostem psů má nasazení těchto KPT na rozdíl od jiných prostředků při pátracích akcích po ztracených osobách mnoho výhod a širší využití. (Makeš, 2009)

Plošné vyhledávání osob

Hlavním principem KPT při vyhledávání osob v terénu je, že pes zachytí pachovou stopu hledané osoby na velkou vzdálenost a pak dle této stopy vyhledává. Jedná se o velice rychlé a spolehlivé prohledání velkých ploch. KPT je tvořena psovodem a jeho psem, který je vycvičený pro plošné vyhledávání osob. (Makeš, 2009)

Vyhledávání pachových předmětů

Tato metoda je zcela zásadní pro nalezení pohřešované osoby, protože nalezení ať už ztracených nebo odložených věcí hledaného člověka právě vede k rychlejšímu nalezení těchto osob. Již v minulosti se mnohokrát na základě nalezení těchto věcí pátrací akce urychlily. Pes může získat na místě nalezení těchto věcí další pachovou stopu, a pokud jí nezíská, tak alespoň nalezené věci poslouží pro lepší přehled, kudy se osoba pohybovala a na základě toho se rozhodne o dalších krocích v pátrání. (Makeš, 2009)

Vyhledání mrtvé osoby

Pravidlo hledat jen živé osoby by mělo platit pouze při vyhledávání osob v sutinách. Pátrací akce po pohřešovaných osobách v terénu často potřebují spoustu sil a probíhají na dost velkém území, a proto by neměly skončit, dokud se hledaná osoba nenajde. Bohužel případů, kdy byly osoby nalezené už mrtvé, rozhodně není málo. Pes musí projít speciálním výcvikem, aby byl schopný nalézt i mrtvé osoby, protože pokud pes nezareaguje na pach mrtvé osoby, pak ji KPT nikdy nenajdou. Jestliže toho pes není schopen, musí to psovod nahlásit veliteli pátrací akce. (Makeš, 2009)

Záchranné stopování

Jde o další specializaci psa, kterou lze využít při pátracích akcích v terénu. Psa, jako stopaře, nasadíme při hledání pohřešovaných osob v místech, o kterých víme, že se tam daná osoba pohybovala. Podmínkou je zajištění pachového vzorku, např. nevyprané oblečení, aby pes na těchto místech našel pachovou stopu hledané osoby. Jelikož má pes pachovou paměť, tak dokáže ztotožnit pach předmětu s pachem osoby v terénu a tuto stopu pak sleduje, aniž by ho ostatní pachy rozptylovaly. (Makeš, 2009)

Pátrání na vodních hladinách

Při hledání osob pomocí vycvičených psů lze velké vodní plochy propátrat mnohem rychleji než, kdyby byli nasazeni pouze potápěči. Čím více je voda kalná, tím je rozdíl v efektivitě pátrací akce mezi těmito dvěma prostředky větší. Při této pátrací akci pes označí místo, kde cítí největší koncentraci pachu, která vznikne dekompozicí lidské tkáně. Na tomto psem označeném místě se potápěči ponoří a dohledají utonulého. (Rebmann, David a Sorg, 2000)

Vyhledávání zavalených a zasypaných osob

Velmi často je podniknuta záchrana zasypaných a zavalených osob v důsledku zřícení budovy. Příčiny těchto zřícení mohou být lidského (důlní činnost, havárie, výbuch atd.) nebo přírodního původu (sesuv půdy, vichřice, tektonická činnost, přírodní katastrofy atd.). Následkem těchto situací dojde k zavalení nebo zasypaní osob a je velmi důležité tyto osoby, co nejdříve najít a vyprostit.

Prvním krokem k nalezení osob je zajištění maximálního ticha v postiženém místě a na základě poslechu nalézt náznaky, kde by se osoba mohla vyskytovat. Druhým krokem je nasazení záchrannářských psů, kteří jsou speciálně vycvičení pro hledání zasypaných

a zavalených osob, také je možné použít speciální techniku, jakou je třeba bioradar, delсар či šterbinová kamera. Záchranářský pes v sutinách hledá na základě proudění uvolněných lidských buněk ve vzduchu, jsou to např. lupy vznášející se volně vzduchem. Jedná se o tzv. větření (detekování pachu ve vzduchu). Pro větření je velmi důležitý zdroj pachu. Záchranářský pes dokáže v sutinách zachytit pach osob, i když je osoba pod mnohametrovou vrstvou sutiny a pokud jde o různé kanálové systémy, tak to dokáže i v mnohametrové výšce či na vzdálenost několika desítek metrů. Pes na základě výcviku označí štěkáním místo, kde se nachází nejvýraznější pachové stopy. Tyto stopy mohou být v závislosti na druhu zavalení vzdáleny i několik metrů od místa zavalené osoby. V těchto případech je podstatné, aby byl psovod se svým psem sehraný, aby přesně vyhodnotil výsledky svého psa a měl určité praktické zkušenosti.

Záchranářský pes s touto specializací rozhodně nesmí označit mrtvá těla, osobní věci vyhledávaných osob apod., jeho prvotním úkolem je najít a zachránit živé osoby. Nalezení a vyproštění mrtvých těl je až na druhém místě. Jestliže pes označí mrtvé osoby jako živé, pak dojde při záchranných akcích k časové prodlevě a záchranáři se brzy unaví.

Pes podstoupí nejen obecný výcvik v sutinách, ale také musí být vycvičen pro samostatnou práci, která je potřebná třeba v průvrách, tunelech či kanálech. Vycvičený pes by měl být schopný pohybovat se v tmavých a těsných prostorech, v určitých výškách a na nezpevněném povrchu. Do poschodí, která se nachází vysoko, je možné psa dostat s použitím lezecké výstroje. (Makeš, 2004)

V Metodice sutinového vyhledávání s využitím záchranářských psů, kterou publikovalo GŘ HZS ČR, najdeme detailní popis taktiky nasazení záchranářských psů. (Hradil, Hotový a Červenka, 2005)

Taktika nasazení záchranářských psů při vyhledávání v sutinách

Pes při nasazení vyhledávání v sutinách nesmí mít nic, čím by se mohl zachytit o sutiny. Jedná se především o výstroj, obojek, identifikační známku, záchranářskou dečku aj. Pokud psovi hrozí nebezpečí, pak lze využít reep-šňůru či vodítko. Po každém nasazení psa se musí provést prohlídka, kterou se zjistí, zda není pes zraněn. V rámci pracovní výdrže psů by měli být psi za příznivých podmínek schopni opakujícího se cyklu, 4 hodiny vyhledávání a 4 hodiny odpočinku, po dobu 5 dnů. Kynolog se psem se využívá do té doby, dokud je potřebný. Pokud už není kynolog potřebný k vyhledávání osob v sutinách, pak pomáhá s dalšími pokyny, jako je převoz zraněných k ošetření, předlékařská první

pomoc a další. V době, kdy záchranáři vyprošťují zraněné osoby, pes odpočívá nebo je dle dané situace a míry únavy využitý na jiném místě zásahu. Obrázky týkající se následujících typů systému jsou v příloze PI (Hradil, Hotový a Červenka, 2005)

Trojkový systém

Jde o nasazení 3 skupin psů s jeho psem. Tento systém průzkumu může být pokládán za standardní.

Varianta č. 1 – v prostředí sutin je nasazen jen 1 pes. Tato technika je nejpečlivější a měla by se použít, pokud je signalizace nejistá, obtížné označit místa nálezu a směr pachové stopy. Obrázek této taktiky se nachází v příloze PI jako obrázek č. 14.

Varianta č. 2 – u této varianty jsou nasazení 2 psi naráz. Tato technika přináší rychlejší průzkum dané oblasti. Tato varianta se nachází jako obrázek č. 15 v příloze PI.

Dvojkový systém

Na sutinové prohledávání jsou nasazení pouze 2 týmy. K tomu dojde v případě, že není dostatek potřebných psů. Obrázek taktiky je označen jako obrázek č. 16 a je v příloze PI.

Čtyřkový systém

Instruktor nebo koordinátor řídí práci trojkové skupiny. Tato technika průzkumu sutin urychluje a upřesňuje obhlídku. Zároveň tato technika požaduje, aby měl pes vysokou úroveň školení, poslušnost, soustředěnost, aby snesl jiné psy. Obrázek má označení číslo 17 a je součástí přílohy PI.

Práce na dvou oddělených místech nasazení

Obrázek je součástí přílohy PI a je označen jako obrázek č. 18. (Hradil, Hotový a Červenka, 2005)

2.5 Požadavky na kynologické pátrací týmy

Pro zajištění značné kvality záchranářské práce za minimálního rizika se vyžaduje určitá odborná způsobilost. Obtížnost práce KPT závisí hlavně na individuálním pohybu v náročném terénu a také na nezbytnosti řešení různých situací bez pomoci jiných osob a techniky.

Zásadní požadavky na KPT:

1. Zdravotní způsobilost
2. Psychická způsobilost
3. Fyzická způsobilost
4. Předlékařská první pomoc
5. Veterinární zdravotní péče
6. Komunikace v rádiové síti
7. Práce ve výškách a nad volnou hloubkou
8. Orientace v terénu
9. Materiální vybavení KPT (Seznam doporučeného vybavení je v příloze P II a označen jako tabulka č. 7)
10. Odborné znalosti a dovednosti (Makeš, 2009)

3 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

IZS se řídí zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

„Tento zákon vymezuje IZS, stanoví složky IZS a jejich působnost, pokud tak nestanoví zvláštní právní předpis, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu (dále jen krizové stavy)“ (zákon 239/2000 Sb., § 1)

Pod pojmem IZS rozumíme *„koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.“* (zákon 239/2000 Sb., § 2 písm. a))

IZS vznikl na základě nezbytné spolupráce hasičů, policie, zdravotníků a dalších složek při řešení mimořádných událostí (dále jen MU), jako je např. dopravní nehoda, havárie, požár apod. Tato koordinace složek na místě zásahu tu byla vždy, ale rozdílná pracovní náplň a pravomoci každé složky daly podnět k vzniku koordinace postupů. (hzscr.cz, Skalská, Hanuška a Dubský, 2010)

IZS je rozdělen na základní a ostatní složky.

Základní složky

Tyto složky jsou kostrou celého IZS. Jejich úkolem je zabezpečit nepřetržitou pohotovost pro přijímání nahlášení MU. Tuto událost pak vyhodnotí a provedou neodkladný zásah.

Mezi základní složky patří:

- HZS ČR a jednotky požární ochrany zařazené v plošném pokrytí území kraje
- Policie ČR
- Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby (dále jen poskytovatelé ZZS) (zákon 239/2000 Sb., §4 odst. 1; Kroupa a Říha 2011)

Ostatní složky

Podmínkou pro integraci ostatních složek do IZS je uzavření dohody, jež se týká plánované pomoci na základě požádání. Plánovaná pomoc na požádání je předem písemně sjednaný způsob poskytování pomoci při vykonávání záchranných a likvidačních prací krajskému úřadu, obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, Ministerstvu vnitra či základním složkám IZS určenou ostatní složkou IZS.

Mezi ostatní složky patří:

- Horská služba ČR (dále jen HS ČR)
- městská policie (dále jen MP)
- Báňská záchranná služba ČR
- Armáda ČR (dále jen AČR)
- další organizace a občanská sdružení (Šenovský, Adamec a Hanuška, 2005)

3.1 Hasičský záchranný sbor České republiky

HZS ČR se řídil zákonem č. 238/2000 Sb., o HZS ČR a o změně některých zákonů, ale tento zákon byl zrušen ke dni 1. 1. 2016, kdy ho nahradil nový právní předpis. Současným právním předpisem je zákon č. 320/2015 Sb., o HZS ČR a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). (zákon 320/2015 Sb., §1)

Mimo jiné patří mezi povinnosti HZS ČR také včasná a účinná pomoc u vzniklých mimořádných událostí, při kterých je nezbytná záchrana a vyhledání osob zasypaných v sutinách nebo poskytnutí prostředků a sil PČR, kterou potřebují při hledání pohřešovaných osob v terénu. (Hejzlar, 2013)

Záchranářskou kynologii vykonávají u HZS ČR psovodi z vlastní vůle a ve svém volném čase. Psovodem HZS ČR může být zaměstnanec či příslušník HZS, jenž je v uspořádání pracovních míst v rámci kynologické služby zařazen u organizační složky HZS nebo byla s tímto psovodem podepsaná smlouva, že se smí využívat jeho pes pro výkon služební povinnosti. Uzavřením smlouvy také souhlasí s podmínkami vyplývajícími z úkolů psovoda, přičemž jeho služební úkony, které plynou z jeho místa služby, nejsou tknuty. K povinnostem vycházejícím z pozice psovoda je přihlédnuto v rámci služební činnosti. V případě uzavření dohody o pracovní činnosti k výkonu záchranářské kynologie se může stát psovodem HZS i externista. Psovod spolu se psem dělají výcvik v rámci

nasazení do skutečných situací. Kategorie praktického využití jsou plošné a sutinové vyhledávání. Pokyn GŘ HZS ČR č. 41/2012 určuje další kategorie, mezi něž patří vyhledávání cadaverů, ostražování objektů, vyhledávání akceleračních hoření, vyhledávání osob pod lavinami. Tyto kategorie ale nikdy nebyly u HZS ČR zavedeny do praxe. Podle dohody se pro tyto specializace nasazují služební psi PČR. Aby byla splněna kategorie plošného a sutinového vyhledávání, je nezbytné získat již zmíněný kynologický atest MV – GŘ HZS ČR. (pokyn č.41 GŘ – HZS ČR, 2012)

Existuje také možnost využití psa se specializací pro vyšetřování požárů. Pokud byl požár založen úmyslně a pomocí hořlaviny, pak je pes, který má speciální výcvik, schopný zachytit i nepatrnou zbytkovou stopu hořlaviny v místě požáru. To pomůže pro odebrání vzorků do laboratoře, protože žádné přístroje nejsou tak citlivé jako čich, aby to zvládly. (Furton, 2001; Tindal a Lothride, 1995)

3.1.1 USAR

V překladu to znamená vyhledávání a záchrana v obydlených oblastech. Odřad USAR vznikl v roce 1999, kdy došlo k prvnímu formování specializované vyhledávací a záchranné jednotky. Hlavní složku USAR odřadu tvoří kynologické týmy pro pátrání po živých osobách v sutinách. To vedlo ke spolupráci s kynologickými organizacemi, které mají působnost na území ČR, a jejich využití. Dále byla příčinou založení potřeba přikročit k tvorbě podmínek pro vznik kynologie u HZS ČR. V odřadu jde především o vyhledávací a záchranné práce v obydlených oblastech vzniklých např. po zemětřesení. (usar.cz)

USAR spadá pod MV GŘ HZS ČR. Jako psovodi jsou zde zařazeni všichni psovodi, kteří chtějí a hlavně splňují požadavky na Mezinárodní záchranné operace (dále jen MZO). Momentálně sem patří psovodi z HZS ČR, z MP hl. m. Praha, ze Sirius, z Kynologických záchranných jednotek a pár lidí ze Svazu záchranných brigád kynologů ČR. (ústní podání)

Jde o odřad, který se člení na:

- střední – zajišťuje týlové zabezpečení na dobu nejméně 7 dnů. Střední tým je složen z 36 osob. A to, z 2 týlových techniků, zástupce velitele odřadu a 2 styčných důstojníků, 6 kynologů, IT technika, lékaře, velitele odřadu, velitele čety, 2 družstev hasičů – záchranářů 1+9 a statika.
- těžký – tento tým zajišťuje týlové zabezpečení na dobu nejméně 10 dnů. Těžký tým je složen celkem z 69 osob. Patří sem velitel odřadu, zástupce velitele odřadu, 2 velitelé čet, 2 zástupci velitelů čet, 2 týlaři – spojaři, 2 týlaři – logisticy, 4 styční důstojníci, IT specialista, 2 lékaři, bezpečnostní důstojník a důstojník plánování, statik, 4 velitelé družstev, 2 kynologické skupiny 1+4 a 4 družstva hasičů 1+9. (usar.cz)

3.1.2 Záchranný útvar Hasičského záchranného sboru České republiky

Záchranný útvar HZS ČR (dále jen ZÚ HZS ČR) se sídlem v Hlučíně vznikl 1. 1. 2009 na základě zákona č. 260/2008 sb., kterým se mění zákon č. 238/2000 Sb., o HZS ČR ve znění pozdějších předpisů (zákon č. 320/2015). ZÚ HZS ČR je v přímé gesci GŘ HZS ČR a jedná se organizační složku státu a účetní jednotku. Útvar se skládá ze 4 samostatných Záchranných rot a z Oddělení přípravy a řízení jednotek. Dvě záchranné roty (Speciální záchranná rota a Záchranná rota) se nachází v Hlučíně, v roce 2010 vznikla Záchranná rota Zbiroh a v roce 2016 Záchranná rota Jihlava, neboť je důležitá dosažitelnost a efektivní využití prostředků a sil na celém území státu. Další činnosti zajišťuje úsek ekonomiky a kancelář velitele s jednotlivými pracovišti a odděleními. Organizační struktura útvaru je v příloze PIII pod označení obrázek č. 19.

ZÚ HZS ČR je zálohovou jednotkou v gesci GŘ HZS ČR a je centrálně řízena. Jednotky ZÚ HZS ČR jsou určeny k řešení rozsáhlých požárů, živelních pohrom, MU velkého rozsahu, přírodních katastrof a technických zásahů, které si žádají nasazení speciální techniky, kterou útvar vlastní. Jednotka ZÚ je k zásahu povolána operačním a informačním střediskem MV – GŘ HZS ČR. Útvar má také na starost vymezení sil a prostředků na základě potřeb Ústředního poplachového plánu IZS. Kynologové a služební psi se cvičí pro plošné vyhledávání ztracených osob a k záchraně osob ze sutin.

Mezi hlavní úkoly a zaměření ZÚ HZS ČR patří:

- 1) Záchranné a humanitární činnost – zásahová činnost speciálních služeb (střelmistři, kynologové a potápěči); hašení rozsáhlých lesních požárů a skládek; poskytnutí záchranné a humanitární pomoci nejen v ČR, ale také v zahraničí; nouzové zásobování humanitárním materiálem, pitnou vodou a elektrickou energií; manipulace a přeprava nevybuchlé munice; evakuace osob, zvířat i materiálů; různé technické zásahy; dálková doprava vody; odklizení sutin zřícených budov a demolice staticky poškozených budov; práce se zemními stroji; poskytnutí speciální techniky složkám IZS; řešení větrných a sněhových kalamit; obnova postižených oblastí po MU; přeprava materiálu a nadrozměrné techniky; dekontaminace techniky a osob; vyprošťování a odstranění techniky při dopravních nehodách; velkokapacitní čerpání vody; přeprava a výstavba MZHP.
- 2) Vzdělávání – získání řídičských oprávnění typu „B“ „C“ „D“ „E“ pro příslušníky HZS ČR, ostatní složky IZS ČR a členy JSDH a periodické školení pro získání „Povolení k řízení služebních vozidel“. Zajištění odborných a specializačních kurzů, kterými jsou – vůdce malého plavidla; dekontaminace u MÚ; manipulace se zvířaty; obsluha motorových řetězových pil a obsluha zemních a stavebních strojů.
- 3) Ostatní činnosti v rámci složek IZS – spolupráce a zabezpečení různých činností složek IZS a veřejné správy. Na základě požadavků GR se podílí v rámci odborné přípravy HZS ČR na kynologické a potápěčské přípravě, trhacích pracích a cvičení HZS krajů speciální technikou. (hzscr.cz)

3.1.3 Hasičský záchranný sbor Libereckého kraje

HZS Libereckého kraje disponuje kynologickou skupinou, složenou ze tří příslušníků HZS Libereckého kraje. V současné době má kynologická skupina k dispozici dva psy se sutinovým atestem a dva psy pro plošné pátrání. Všichni tři členové kynologické skupiny jsou členové odřadu pro mezinárodní záchranné operace (USAR).

HZS ČR má v současné době v přípravě 8 psů pro sutinové i plošné pátrání. Jsou to HZS Kraje Vysočina (2x), HZS Jihočeského kraje (1x), HZS Plzeňského kraje (2x) a ZÚ HZS Hlučín (3x). (ústní podání)

Další atestovaný psůvody na sutinové vyhledávání u HZS ČR mají:

- jednoho v Pardubickém kraji a
- jednoho v Jihomoravském kraji.

3.2 Policie České republiky

Právním předpisem PČR je zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. PČR je jednotným bezpečnostním ozbrojeným sborem, který slouží veřejnosti. (zákon 273/2008 Sb., §1-3)

Policejní služební kynologie má v České republice kořeny už v době Rakousko-uherské monarchie, např. u četnických stanic. Dříve Policie nakupovala psy od civilních chovatelů, ale později přistoupila k vlastnímu odchovu, kde se psůvodi orientovali hlavně na povahové vlastnosti psa, neboť jsou důležité k výkonu služby.

Odbor služební kynologie a hipologie

Cílem Odboru služební kynologie a hipologie (dále jen OSKH) je zabezpečení odborné přípravy psůvodi a služebních psů ve výcvikových střediscích OSKH. Dále je garantem všech kynologických vzdělávacích kurzů, má na starost chov psů u PČR, stanovuje zaměření výcviku a výchovy služebních psů v chovných stanicích a ve výcvikových střediscích. Zajišťuje chov psů v rámci doplnění stavů služebních psů na základě zpracovaného plánu podle požadavků jednotlivých útvarů. Ve spolupráci s odbornými funkcionáři útvarů PČR a výcvikových středisek vykonává kontrolu připravenosti psůvodi a služebních psů, koordinuje návrhy a změny interních aktů, které se vztahují ke služební kynologii. V souvislosti s metodikou výcviku služebních psů předkládá návrhy nových možností pro nasazení služebních psů.

V současnosti je u PČR celkem 714 služebních psů, kteří mají platnou kategorii použití. Z toho 278 psů specialistů a 413 výjezdových, služebních a strážních psů zařazených pod krajská ředitelství policie a útvarů s celostátní působností. Psůvodi specialisté a služební psi specialisté z oddělení služební kynologie v rámci výkonu služby detekují psychotropní a omamné látky, výbušniny, zbraně, akceleranty a lidské ostatky na základě metody pachové identifikace. (policie.cz)

Pro výkon služby psůvoda se psem je nutný stejně jako u HZS ČR kynologický atest, jenž má i zde platnost dva roky, a specifická způsobilost pro daný typ policejné kynologické činnosti. Kynologický tým se zúčastňuje prakticky na všech pátracích akcích. Policisté znají problematiku pátrací akce v terénu a díky množství vycvičených psů s atestem po celém území ČR je lze okamžitě nasadit do akce. (Makeš, 2009)

3.3 Horská služba České republiky

Jedná se o spolek založený na základě zákona č. 83/1990 Sb., o Sdružování občanů. Podle zákona č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, je tento spolek zapsaný ve spolkovém rejstříku. (horskaslužba.cz)

Už v roce 1850 vzniká koncesovaná služba psůvodů a nosičů z důvodu narůstajícího počtu turistů, kteří chtějí od místních obyvatel, aby je provedli i neznámými místy, protože se vyznají v horách. Podmínkou této služby byla znalost první pomoci. První záchranná akce byla zorganizovaná 24. 3. 1913, kdy v závodu běhu na 50 km při sněhové vánici zemřeli Hanč a Vrbata. (horskslužba.cz)

Po dobu několika let lékaři školili v poskytnutí první pomoci místní hasiče, ke kterým se postupně připojovali místní obyvatelé a členové místních spolků zabývajících se zimními sporty, protože se v místních horách vyznali. Nejednotné vedení těchto sdružených lidí vedlo v Krkonoších na podzim roku 1934 k založení samostatného záchranného sboru skládajícího se z šesti oddílů. Jednotná organizace **Horské služby** (dále jen HS) vznikla v Krkonoších v květnu 1935. Zřízeno bylo pět stanic. Zásadní nedostatek materiálního vybavení členů vynahrazovala skromnost, obětavost a přátelství členů HS. (hzscr.cz; horskaslužba.cz)

V době 2. světové války byla funkce HS přerušena. Ke znovuobnovení činnosti **Horské záchranné služby** v Krkonoších došlo v roce 1945. Postupem času vznikaly záchranné spolky i v dalších horských oblastech. Od 1. prosince 1954 byly sjednoceny dvě největší záchranné organizace v republice, byly jimi Horská záchranná služba a Tatranská horská služba. Tím došlo k ustanovení Horské služby s působností po území celého státu. (hzscr.cz)

V roce 1990 fungovalo Sdružení horských služeb ČR, dílčí oblasti tohoto sdružení měly vlastní právní subjektivitu. Tyto jednotlivé horské oblasti se sjednotily roku 2001 pod občanské sdružení **Horská služba ČR**. Od 1. ledna 2005 převzala odpovědnost za funkci HS ČR **Horská služba ČR, o.p.s.** Je to obecně prospěšná společnost založená

na základě rozhodnutí vlády Ministerstvem pro místní rozvoj a dále je na základě zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, považovaný za spolek zapsaný ve spolkovém rejstříku jako **Horská služba, z. s.** (hzscr.cz; horskaslužba.cz)

Kynologové HS půjčují svého psa k výkonu služby na základě smluvního vztahu vedení HS s psovodem. Aby byl psovod přijat do HS, tak se musí nejprve stát jejím členem. Kynologové pravidelně cvičí s psovody dalších organizací nejen z ČR, ale také ze zahraničí (Rakousko, Slovensko, Itálie, Polsko, Německo). Většina psovodů je dobrovolnými členy a HS zajišťuje psovodům svou vlastní akreditovanou zkoušku, která prověřuje dostatečnou způsobilost psovoda a psa jak ve společném, tak i v samostatném pátrání v horském terénu. (hzscr.cz)

3.4 Městská policie

MP je založena na základě zákona č. 553/1991 Sb., zákon České národní rady o obecní policii. Jde o orgán obce, jež je zřízen nebo zrušen na základě obecně závazné vyhlášky obecním zastupitelstvem. (zákon 553/1991 Sb., §1-2)

Příslušníci městské a obecní policie využívají pro plnění svých povinností také služební psy, a to hlavně pro strážní a hlídkovou službu. Psovodí MP hlavního města Prahy se také věnují záchranářskému výcviku psů. Převážně se zabývají plošným i sutinovým vyhledáváním osob. (Makeš, 2009)

3.5 Armáda České republiky

Činnosti AČR stanovuje zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky. Tento právní předpis upravuje úkoly, postavení a členění ozbrojených sil, jejich přípravu řízení a vybavení vojenským materiálem. (zákon 219/1999, §1)

AČR služební psy učí ve svém výcvikovém středisku, Centrum vojenské kynologie Chotyně. Jde o výcvik psů k výkonu služební kynologie pro úřad Ministerstva obrany. Výcvik psů se zde realizuje na základě kynologických specializací pro veškeré vojenské útvary resortu Ministerstva obrany. Tyto vojenské útvary nasazují služební psy na hlídkovou činnost a též na vyhledávání zbraní a výbušnin. Na podnět meziresortních smluv zde také cvičí psy jiných organizačních složek státu, přidělují a obhájí kategorie služebním psům po úspěšném absolvování závěrečných zkoušek. Vycvičení služební psi jsou na základě potřebných kategorií nasazeni i v zahraničních operacích. (Bejčková, 2017)

4 VYUŽITÍ ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLOGIE V DALŠÍCH ORGANIZACÍCH

V minulosti nasazení dobrovolných psovodů v praxi s sebou přineslo problémy jak organizační, tak odborné. Roku 2003 byla na podnět GŘ HZS ČR založena meziresortní odborná kynologická komise pro zajištění potřeb složek IZS. Činnost této komise dala podnět k tomu, že GŘ HZS ČR vydalo 31. října 2003 pokyn č. 48. Tento pokyn určuje:

- požadavky odborné způsobilosti na psovoda a jeho psa, jež jsou určeny k nasazení při záchranných akcích,
- organizační provedení atestačních zkoušek,
- začlenění psovodů do mezinárodních záchranných akcí,
- zkušební komise,
- kynologický atest. (Makeš, 2009; pokyn č. 48 GŘ – HZS ČR, 2003)

4.1 Svaz záchranných brigád kynologů České republiky

První záchrannou organizací byl Svaz česko-moravsko-slezských záchranných brigád kynologů. Tento název byl na následujícím sjezdu přejmenován na Svaz záchranných brigád kynologů České republiky (dále jen SZBK ČR). Svaz se řadí mezi nejpočetnější sdružení, která se věnují výcviku a aktivnímu využití záchranných psů. Je členem Českomoravské kynologické unie a také mezinárodní záchranné organizace IRO. Podle § 21, plánovaná pomoc na vyžádání, zákona č. 239/2000 Sb., o IZS, se řadí mezi ostatní složky IZS. SZBK ČR je rozdělen do 14 regionálních brigád podle krajů. Tyto regionální brigády spolu úzce spolupracují. SZBK ČR řídí sedmičlenné prezidium, které je voleno sjezdem na pět let. Prezidium je zároveň výkonným orgánem svazu. (Bejčková, 2017; jmbszkb.cz; zachranari.cz)

SZBK ČR má k dispozici Pohotovostní jednotku SZBK ČR, která je složená a průběžně doplňovaná z aktuálně nejlépe vycvičených členů svazu. Pohotovostní jednotka je připravená k nasazení na území ČR i v zahraničí. Někteří příslušníci SZBK ČR vlastní kynologický atest MV – GŘ HZS ČR. (Bejčková, 2017)

4.1.1 Jihočeská záchranná brigáda kynologů

Jihočeská záchranná brigáda kynologů (dále jen JČZBK) má nejvíce atestovaných psů pod svazem. Počet členů brigády je okolo 50. Jde o občanské sdružení, které je registrované u MV ČR. JČZBK řídí pohotovostní jednotku, kterou tvoří nejzkušenější psovodi. Toto složení se neustále aktualizuje. Členové této jednotky jsou připraveni spolupracovat se složkami IZS při nasazení různých zaměření (v lavinách, v sutinách, na vodních plochách, v terénu). Všichni psi, kteří patří do pohotovostní jednotky, musí:

- dosáhnout výcvikové úrovně, kterou potvrdí dané zkoušky,
- musí mít mnoho výcvikových zkušeností s cadaverem
- umět pracovat v rojnici, kde je velké množství nasazených psů
- zvládat manipulaci jinými osobami, pohyb na pohybujícím se i pevném materiálu, slaňování samostatně i s psovodem, jízdu ve všech dopravních prostředcích.

Všechny tyto dovednosti se soustavně procvičují v průběhu výcviku.

JČZBK má ve správě výcvikový trenážér Spáleníště. Je to bývalá střelnice pohraniční stráže, kterou koupil SZBK od MV a dal jí do správy JČZBK. Záměrem při koupi bylo vybudování moderní základny pro výcvik záchranných psů. Pomocí sponzorských příspěvků, grantů a hlavně obětavé a mnohahodinové práci několika členů JČZBK vznikla moderní výcviková základna. Během roku se tu střídají jednotlivé brigády na výcvikových soustředěních. Fantastickou přírodu, která obklopuje výcvikovou základnu, také zvyšuje výskyt vzácných obyvatel Chráněné krajinné oblasti Šumava. Základna je technicky i odborně vybavená pro všechny kategorie záchranné činnosti. Proto se zde mohou konat zkoušky pro jakýkoli výcvikový směr. Do vybavení patří překážky pro zkoušky nejen podle českého zkušebního řádu, ale také podle mezinárodního řádu IPO-R. Psovodi se psy zde také mohou nacvičovat slaňování a všechny způsoby vyhledávání jak mrtvých, tak i živých osob, a dále také vyhledávání na vodních plochách, pro které je na břehu Lipna v loděnici pro potřebu kompletní materiální vybavení, včetně raftových člunů. (jihocestizachranari.cz)

4.2 Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Podnět k založení jednotky psovodů u Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (dále jen SH ČMS) dal člen sboru dobrovolných hasičů (dále jen SDH) Hejnice, a proto se stal SDH Hejnice v roce 2000 prvním a zakládajícím družstvem záchranných psů spadající pod SH ČMS. Hlavní příčinou vzniku byla příprava a výcvik kynologických týmů pro využití v praxi za účelem záchrany lidských životů. (Morávek, 2014)

V současné době je celkem i s SDH Hejnice 13 kynologických družstev organizačně zahrnutých v SDH. Praxe veškerých psovodů SDH obcí se zaměřují na specializaci sutinového i plošného vyhledávání. Působnost družstev psovodů je v příslušném regionu působnosti, ale v případě nutnosti mohou vyjet k zásahu v rámci celé ČR a také v zahraničí. Týmy psovodů SDH, kteří mají speciálně vycvičené psy, využívají všechny složky IZS. První družstvo se specializací plošného vyhledávání v ČR vzniklo v březnu 2017, a to u SDH Hejnice. Organizační struktura kynologických jednotek je řízena na základě přílohy Metodického pokynu starosty SH ČMS č. 2/2017, k provádění přípravy odbornosti SH ČMS v oblasti psovodů záchranných psů. (Bejčková, 2017; psovodi-dh.cz)

4.3 Kynologická záchranná jednotka České republiky

Kynologická záchranná jednotka České republiky (dále jen KZJ ČR) se věnuje výcviku a využití záchranných psů v praxi. Historie KZJ ČR začíná v roce 1989, kdy byla založená Záchranná brigáda kynologů města Brna a jež byla v období 1997–2005 součástí SZBK ČR. Ale roku 2005 se registrovala na Ministerstvu vnitra ČR pod současným názvem KZJ ČR a funguje jako samostatný právní subjekt, který má přímé členství v IRO, díky němuž je také členem Mezinárodní kynologické federace (dále jen FCI). Úspěšné kynologické týmy získávají od MV – GŘ HZS ČR atesty k jejich nasazení na plošné nebo sutinové vyhledávání osob, a to nejen v ČR, ale také v zahraničí, kde v minulých letech zasahovala. Na základě podepsané smlouvy s HZS Jihomoravského kraje je KZJ složkou IZS. Další smlouvy podepsala s PČR a Českým červeným křížem v regionu. (kzjcr.cz)

4.4 SIRIUS

Organizace Sirius, z.s., byla založena v roce 2012 a od téhož roku patří mezi ostatní složky IZS. Jejimi členy se mohou stát právnické i fyzické osoby. Mezi pobočné spolky organizace Sirius patří Záchranná kynologická služba Poodří a Sirius Rescue Pardubice. Sirius se zabývá jak výcvikem záchranných psů a jejich následným zapojením v praxi,

tak o větší informovanost vzdělávání veřejnosti o možnosti využití záchranářských psů u skutečných akcí záchrany osob. Pro organizaci je důležitá hlavně iniciativa a samostatnost psovodů, a proto je jen na nich, jakou specializaci si zvolí. Sirius už od prvopočátku každý rok organizuje letní výcvikové soustředění v Berlíně. Na soustředění se nachází speciální trenažér simulující vyhledávání osob v sutinách. Dále je tam vytvořeno mnoho rozdílně náročných a variabilních úkrytů. Některé úkryty jsou až 2 metry hluboké, a proto mají pro výcvik psů přínos. Členové organizace Sirius se nezúčastňují pouze akcí a výcviku v rámci ČR, ale také záchranářské činnosti IRO. (sirius-rescue.cz; Šabacký a Foltýnová 2014)

5 ZÁVĚREČNÁ KAPITOLA TEORETICKÉ ČÁSTI

Teoretická část byla napsaná na základě získaných poznatků o dané problematice, které byly čerpány hlavně z knižních a internetových zdrojů, právních předpisů, metodik a pokynů. Jednotlivé kapitoly práce jsou psané podle rešerše tuzemské a zahraniční literatury.

Informace z kapitol 2.3 - 2.4 jsou stěžejní pro vypracování praktické části. V kapitole 2.3 je popsán výběr, výchova a výcvik psa, nároky na psovoda a figuranta, informace o ovladatelnosti psa a následném vykonání atestačních zkoušek. V kapitole 2.4 jsou popsány požadavky na kynologické týmy, včetně rozdělení specializací vyhledávání a taktiky nasazení záchranářských psů při vyhledávání v sutinách. Ze všech těchto informací bude práce vycházet při rozboru autorčiny účasti, jako pozorovatele (figuranta) na přezkoušení pro získání kategorie a na atestační zkoušce. Budou sloužit pro vyhodnocení a analýzu rizik, pro vytvoření maticového diagramu a v neposlední řadě poslouží jako podklad pro identifikaci výhod a nevýhod využití záchranářské kynologie.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 ANALÝZA SOUČASNÉHO SYSTÉMU ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLOGIE

V rámci teoretické části byla nejen zpracovaná rešerše nařízení, dokumentů, článků, knih a dalších zdrojů, ale také je zde zmínka o objektech, které se problematikou záchrannářské kynologie zabývají. Aby byl obraz o této problematice celistvý, bude v této části diplomové práce realizován popis a analýza právního předpisu a subjektů spojených se záchrannářskou kynologií. Analýza se spolu se syntézou řadí mezi nejpoužívanější základní vědecké metody. Zejména se analýza používá jako doplnění nebo ověření informací, které byly zjištěny jinými postupy. (Zháněl, Hellebrandt a Sebera, 2014; Hendl, 2016)

6.1 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

GŘ HZS ČR je součástí Ministerstva vnitra ČR a má v gesci hasičské záchranné sbory krajů, školu a záchranný útvar. Pod ředitelství spadá i záchrannářská kynologie v souvislosti s IZS. V gesci GŘ HZS ČR jsou kynologické atesty MV GŘ HZS ČR ve specializaci plošného vyhledávání a sutinového vyhledávání. Dále vydává zmíněné atesty a vede nejen seznam osob přihlášek k atestační zkoušce, ale také seznam držitelů těchto atestů. Také vede seznam držitelů atestů pro Mezinárodní záchranné operace. Hlavním důvodem vedení těchto seznamů je přehled v rámci potřeb nasazení KT do záchranných operací nejen na území našeho státu, ale také v zahraničí.

6.2 Odborná kynologická komise, atestační zkoušky a kynologický atest

Poprvé byla jako odborná komise GŘ HZS ČR ustanovena roku 2003. Jde o meziresortní odbornou kynologickou komisi (dále jen OKK), která má na starost metodiku a přezkušování. Jejím úkolem je taktéž integrace postupů a vyhrazení kompetencí jednotlivých složek IZS v rámci záchrannářské kynologie s úmyslem zabránit rozepřím mezi občanskými sdruženími, které se zabývají danou problematikou, a státními subjekty. Členy OKK jsou zástupci známých subjektů zabývajících se záchrannářskou kynologií a tito členové se průběžně nahrazují. Předsedou OKK je vedoucí oddělení IZS.

Pokyn č. 48/2003 GŘ HZS ČR a náměstka MV ČR vznikl právě na základě impulsu OKK. Následně na to byl vytvořen soubor atestačních zkoušek, které slouží k přezkoušení psů a jejich psů a jsou zaměřené hlavně na fyzickou a odbornou připravenost a psychickou

odolnost. A právě tyto atestační zkoušky řídí OKK a také hodnotí průběh zkoušek. Atestační zkoušky se konají minimálně 2x ročně v jednotlivých specializacích. Další úlohou komise je organizace instrukčně metodických zaměstnání (dále jen IMZ) pro psovody vlastníci atestaci. Většinou 2x do roka se koná schůze OKK, ze které je následně vypracován zápis. Podle zatím naplánovaných termínů se bude konat v 1. polovině roku 2021 2x zkouška v sutinové specializaci, 4x zkouška v plošné specializaci a 1x IMZ ve specializaci sutinového vyhledávání.

Každý psovod se psem, jenž úspěšně absolvoval atestační zkoušky, získá kynologický atest MV GŘ HZS ČR. Atest se uděluje podle specializace a na základě pokynu č. 48/2003 GŘ HZS ČR a náměstka MV ČR, který určuje kvalifikační požadavky jak na psovoda, tak i jeho psa, určených k nasazení v záchranářských operacích ve znění pokynu č. 19 GŘ HZS ČR z roku 2008. Kynologický atest v souladu se specializací umožňuje jeho držiteli při realizaci záchranných prací v rámci IZS vyhledávání osob ve zřízených budovách u sutinového vyhledávání a v případě plošného vyhledávání pátrání po pohřešovaných osobách.

Pro získání kynologického atestu v rámci specializace musí každý žadatel splnit jisté podmínky. Musí odevzdat písemnou přihlášku, která obsahuje potvrzení od organizace, která má zastoupení v OKK a která žadatele posílá ke zkoušce. Potvrzení dokazuje, že psovod a jeho pes splnili potřebný stupeň odborné připravenosti. Dalšími podmínkami jsou splnění kvalifikačních požadavků na psovoda i psa a úspěšně absolvované atestační zkoušky pro konkrétní specializaci. Kvalifikačními požadavky na psa jsou tetování nebo implantovaný čip, pravidelné odčervení psa, veškerá potřebná očkování, posudek od veterináře, který potvrzuje, že pes může podstupovat nejvyšší úroveň zátěže. Pes nesmí být mladší než 12 měsíců a musí splňovat nezbytnou úroveň fyzické způsobilosti, vytrvalosti a vycvičenosti a pro nasazení do záchranářských operací konstituci a správný typ vyšší nervové činnosti. Podle požadavků na psovoda musí být žadatel starší 18 let a musí splňovat odbornou, fyzickou a zdravotní způsobilost. Aby psovod prokázal své fyzické a odborné schopnosti, musí podstoupit praktické zkoušky.

Pokud jsou atestační zkoušky neúspěšné, může je psovod s tím stejným psem absolvovat znovu, ale maximálně 2x za sebou. Atesty MV GŘ HZS ČR se udělují pouze na 2 roky a pak musí psovod se psem na přezkoušení, při kterém platí stejné podmínky, jako kdyby je absolvoval poprvé. V případě, že má psovod fenu, která zrovna hárá,

pak v tomto období není ke zkoušce připuštěn. U atestačních zkoušek je pes přezkoušen v rámci ovladatelnosti a fyzické způsobilosti. Poté se u speciálních cviků hodnotí postup psa při vyhledávání a označování subjektu nebo při prozkoumávání terénu či prostoru, aby zjistil, zda se zde nenachází hledaná osoba. Pes musí být schopný, co nejdříve pečlivě a systematicky prozkoumat přidělený úsek a následně označit místa, kde našel hledanou osobu. Tato místa poté nahlásí psovod s přesností.

Všichni držitelé atestů se evidují v seznamu držitelů kynologických atestů. Seznam se vede na základě dohod týkajících se spolupráce v rámci IZS, pro požadavky ústředního poplachového plánu IZS, pro nasazení při zásahu a pro jiné využití hasičských záchranných sborů krajů. Seznam se pravidelně aktualizuje a najdeme ho na operačním a informačním středisku MV GŘ HZS ČR.

Pokud by se chtěl držitel atestu zařadit do seznamu pro MZO, pak musí splnit ještě další podmínky stanovené pro tuto kvalifikaci. Psovod podstoupí zdravotní prohlídky ve specializovaném zdravotnickém zařízení s výsledkem „Schopen nasazení bez omezení“. Na osobní žádost podstoupí vyšetření na psychologickém pracovišti MV GŘ HZS ČR, kde se zjistí, zda je duševně způsobilý. Žadatel musí vlastnit mezinárodní očkovací průkaz a v něm záznamy o očkování v souvislosti se standardy záchranné jednotky. Musí být v dosahu na mobilním telefonu a souhlasit s nakládáním s jeho osobními údaji podle stanoveného předpisu. (pokyn č. 48 MV GŘ HZS ČR2003)

7 PŘEZKOUŠENÍ A ATESTAČNÍ ZKOUŠKA

V rámci diplomové práce byla autorce nabídnuta možnost zúčastnit se přezkoušení z důvodu udělení kynologické kategorie příslušníkům HZS ČR, a to v ZÚ HZS ČR v Hlučíně, a atestačních zkoušek v kategorii sutinového vyhledávání v Mímoni. Je nutno dodat, že na tyto akce se nemůže dostat nikdo mimo zkoušejících a účastníků, kteří přezkoušení či zkoušku absolvují, nebo mají povolení, zde být.

7.1 Přezkoušení

Dne 11. 3. 2021 v 08:00 hod. byl sraz na základně ZÚ HZS ČR v Hlučíně, kde následně proběhlo seznámení s příslušníky ZÚ HZS ČR. Po seznámení se jelo na stanovené místo pro přezkoušení. Po cestě bylo řečeno, že jde o přezkoušení pro udělení kategorie plošného vyhledávání osob. A dále, že v rámci záchranné kynologie u HZS ČR se kynologové cvičí a specializují pouze na sutinové vyhledávání a plošné vyhledávání pohřešovaných osob. Tyto dvě kategorie jsou pro ně směrodatné a ostatní specializace spadají pod PČR, případně jiné organizace. Ale v případě plošného pátrání po osobě s agresivními sklony, kterými by mohla ohrozit psůvoda nebo psa, se v praxi nasadí psůvodi se služebními psy PČR, neboť oni jsou na takové situace vycvičení a vědí, jak postupovat, aby nebyl nikdo v nebezpečí nebo zraněn.

Bylo zjištěno, že pokud chce jít psůvodič k atestačním zkouškám, pak musí nejprve úspěšně absolvovat přezkoušení pro udělení kategorie. V porovnání s atestačními zkouškami má psůvodič u přezkoušení neomezený počet pokusů, pokud mu první pokus dopadne neúspěšně. Dalo by se říct, že je to taková „zkouška na nečisto“, kdy psůvodič v případě neúspěchu může přijít na to, kde dělá chyby on nebo jeho pes, a může se poradit se zkoušejícími nebo zkušenějšími psůvodci, kteří uspěli, jak tyto chyby odstranit, aby se znovu neopakovaly nejen při dalším pokusu a následně u atestační zkoušky, ale hlavně při nasazení v praxi. Je velmi důležité, aby mezi psůvodcem a psem byla naprostá důvěra. Psůvodič musí umět číst v chování svého psa a na základě toho pak jednat, nesmí psa stresovat a uvádět ho pod zbytečný tlak.

Původně se přezkoušení měli zúčastnit 4 psůvodci, ale nakonec přijeli jen dva. Jeden se omluvil, protože se jeho pes zotavoval po operaci a druhý nemohl přijet ze zdravotních důvodů.

Autorka zde figurovala jako tichý pozorovatel. Po příjezdu na určené místo proběhly nejprve organizační věci a psodovi pustili své psy z aut, aby se proběhli po dlouhé cestě strávené v autě. Následně byli nejprve zkoušeni, zda se orientují v terénu a umí manipulovat nejen s GPS, ale také s tištěnou mapou. Při této disciplíně bylo zjištěno, že v praxi každý psodod dostane od velitele zásahu stanovenou oblast, kterou musí se svým psem projít. Tuto oblast si zadá do GPS nebo si jí zaznačí na mapu, kterou by měl dostat na místě zásahu. Velmi užitečnou pomůckou pro psododa je také GPS připnutá na psovi, aby měl lepší přehled o tom, jak velkou část ze své oblasti propátrali, případně, kde ještě nebyli. Správně by se měl psodod orientovat i v mapě, neboť u GPS je riziko vybití baterky, ztracení signálu nebo se s ní může stát cokoli jiného.

Poté byli psodovi zkoušeni jednotlivě, takže byla potřeba projít každou trasu dvakrát. První trasa byla formou procházky po lesní cestě, kdy šel psodod se psem připnutým na vodítku a kousek vedle cesty v houští byl schovaný figurant. Šlo o to, zda pes pozná, že se v lese nachází další osoba, která by mohla být pohřešovaná, aniž by dostal pokyn, aby dával pozor a sledoval okolí. Když pes avizoval osobu, psodod na pokyn zkoušejícího odepl psa z vodítka a dal mu pokyn, aby označil avizovanou osobu.

V případě druhé cesty museli psi najít a označit celkem 3 hledané figuranty. První část této cesty by se dala označit jako „vysílačka“. Psodod měl opět psa na vodítku a podle pokynů zkoušejícího odepl psa z vodítka, rukou mu ukázal směr, který mu řekl zkoušející, a dal mu pokyn, aby hledal a označil hledanou osobu. Pes měl následně propátrat danou oblast v přikázaném směru v rozsahu 200 m, avizovat a označit místo nálezu figuranta a pak se na pokyn psododa vrátit zpět. Po zbytek cesty měl pes příkaz prohledávat okolí cesty, po které se šlo, a v případě dalších nalezených osob je opět označit a vyčkat u nich do příchodu.

Dle autorčina laického názoru jeden z mužů prošel bez sebemenších problémů. Práce s GPS a mapou mu nedělala žádný problém. Na první cestě jeho pes avizoval osobu v houští hned a na pokyn svého psododa jí také okamžitě označil. Na druhé cestě, osobu nařízeným směrem nenašel, ale psodod říkal, že je to tím, že ho učil, aby se od něho nevzdaloval na více než 50–60 metrů, což se potvrdilo i podle GPS, kterou měl pes na sobě a psododovi to ukázalo psovu vzdálenost na hodinkách, a to několikrát. Druhou část pes splnil opět bez problémů, našel figuranty, označil je a byl u nich, do příchodu zúčastněných. Po cestě zpět řekl zkoušející psododovi, že tu „vysílačku“ zkusí znovu a že může jít od cesty

dál do houští a opravdu, když byli od figuranta v okruhu 60 m, tak ho pes našel a označil. Zkoušející řekl, psovodovi, ať dojde k psovi a spolu s ním, pak dojde za ostatními na výchozí stanoviště.

Druhý z mužů měl nějaké chyby a bohužel byl pro tentokrát neúspěšný. Práce z GPS a mapou mu docela šla. Je možné, že měl psovod trošku trému a tudíž mu moc nešlo vyjadřování, ale věděl, co a jak má dělat a to je hlavní, takže tuto disciplínu splnil. Při první cestě jeho pes avizoval osobu, ale když byl odepnut z vodítka a dostal pokyn avizovanou osobu označit, tak kolem ní proběhl a nejevil o ní zájem. Na zavolání psovoda, aby přiběhl zpět, pokračoval v průzkumu okolí. Na druhé cestě na pokyn běžel příkázaným směrem, ale jen na vzdálenost pár metrů, čímž byl na dohled, takže figuranta nenašel. Na příkaz, prohledat okolí cesty, najít a označit hledané osoby, byl pes úspěšný. Při zpáteční cestě se zkoušející a psovod domluvili, že by bylo zbytečné psa znovu vyslat prohledat danou oblast v určeném směru, když to nezvládl ani před tím. Sám psovod poté řekl, že počítal s tím, že neuspějí, ale chtěl si to zkusit. Chtěl zjistit, jak to chodí a kde dělá se svým psem chyby. Bral to jako formu vzdělávání. Spolu se zkoušejícími a druhým psovodem se radil, jaké plemeno by si měl vybrat pro nový výcvik, protože má v plánu koupit si štěně a vycvičit ho už od útlého věku, neboť jeho fence je už 9 let. Všichni mu velmi rádi radili nejen ohledně výběru psa, ale také, co se týká výchovy a výcviku, a psovod byl za tyto rady velmi rád a snažil se, aby si z těch informací zapamatoval, co nejvíce. Bylo vidět i na ostatních, že mu rádi poradili, neboť jsou vděčný, za rozšíření svých řad o nové členy. Neboť o tuto práci zatím není moc velký zájem. Může to být tím, že mnoho lidí nemá dostatek informací anebo tím, že do složení atestačních zkoušek je to dobrovolné, výcvik zabere spoustu času a je to i finančně náročnější. Je to velká škoda, bylo by skvělé, kdyby bylo kynologů u HZS ČR mnohem více.

7.2 Sutinové atesty

Kynologické atesty MV GŘ HZS ČR ze sutinového vyhledávání se konaly 11. 4. 2021 v Mimoní. Těchto zkoušek se autorka zúčastnila jako figurant a podle zaslaných pokynů přijela na stanovené místo v 8:45 hod. Postupně se zde sjížděli kynologové ze složek IZS a dalších organizací a také členové komise. Poté byla autorka poslána na druhé stanoviště, kde byli figuranti, některé z nich autorka již znala z Hlučína. Všichni figuranti dostali v rámci bezpečnosti zásahovou hasičskou helmu, rukavice a hasičský zásahový oblek. Z domu si s sebou ještě každý přivezl karimatku a baterku.

V 10:00 hod. si autorka vlezla úzkým průlezem do celkem prostorného úkrytu v sutinách z panelu. Dostala pokyny, že nesmí mluvit, pouštět si cokoli v mobilu nahlas a nesmí mít rozsvícenou baterku tak, aby to psi viděli. Poté vchod zadělali většími kusy panelu a pak zasypali, aby byla, co nejvíce ukrytá. Hned po zasypání zjistila, že nemá vůbec žádný signál na mobilu a tím to působilo ještě víc opravdově. Po ukrytí všech figurantů se muselo počkat minimálně půl hodiny, aby se vytratily všechny pachové stopy. Plocha byla rozdělena na dvě části. V první části psůvodi se psi prohledávali trosky a v druhé části, kde byla i autorka, prohledávali sutiny. Každý kynolog dostal limit 30 minut a navíc ještě 5 minut na pauzu, pokud by jí se psem potřebovali.

První kynolog se psem dorazil v 11:00. Jejich spolupráce byla autorkou hodnocena jako velmi dobrá. Podle toho, co slyšela, byl pes i psůvod sebevědomý a rozhodně věděl, co dělá. Za poměrně krátkou dobu pes označil všechny místa nálezu a kynolog je následně nahlásil komisi. Na této dvojici se jí moc líbilo, že vše proběhlo v klidu, kdy psůvod psa nestresoval, nekřičel na něho, ale naopak mluvil normální hlasitostí a svému psovi absolutně věřil. Další 3 kynologové se svými psy byli také celkem rychlí, ale autorka nabíla dojmu, že u nich už to neprobíhalo jako u první dvojice. Měla pocit, že někteří psi si nejsou moc jistí místem nálezu a jako by hledali potvrzení u svého psůvoda, anebo naopak psi si byli jistí, ale psůvod je směřoval jinam. Tito psůvodi už na své psy zvyšovali hlas, aby je přivolali zpět, když opustili označený prostor pro hledání nebo, aby jim dali znovu pokyn k prohledání. Někteří si museli vzít pauzu, aby se pes uklidnil a „restartoval“ a mohl opět bez problému pátrat. Už ve 13:00 hod. měli za sebou zkoušku první 4 psůvodi. V tento moment nevyužití figuranti obcházeli všechny úkryty a ptali se figurantů, zda chtějí vystřídat. I když autorka věděla, že by se měla nechat vystřídat, aby viděla spolupráci psůvodi s jejich psy, tak jí lákalo zůstat v úkrytu až dokonce a zkusit si, jaké to doopravdy je, být uvězněný několik hodin bez jakéhokoliv kontaktu s okolím. Po vystřídání některých figurantů se opět čekalo 30 minut, až se ztratí jejich pachové stopy.

Autorka byla zvědavá, zda ji najdou úplně všichni. U té odpolední skupiny by si troufla ze svého laického pohledu říct, že ty výkony nebyly tak dobré, jako u té dopolední. Když se dívala na hodiny, zjistila, že to zabralo více času. Psůvodi si brali pauzy, aby se psi uklidnili a byli schopni znovu pátrat, a i tak dle ní někteří stíhali 30minutový limit s obtížemi. Přišlo jí, že v porovnání s první skupinou, tito kynologové na své psy více křičeli. Ale je nutno brát v úvahu, že se už měnily podmínky. Začalo se ochlazovat a změnil se i směr větru, který pomáhá psům při identifikování místa úkrytu. Na konec jí našli všichni

psi, ale těm posledním 4 to zabralo více času a přes její úkryt několikrát přeběhli, než jí označili. Byl to opravdu zvláštní pocit, slyšet, jak nad úkrytem přechází psovod a pes, který ji není schopen vycítit a následně označit a ona mu nesmí nijak pomoci, aby její úkryt našel a označil. Autorce bylo těch psů líto, ale nakonec se i jim podařilo najít a označit její úkryt. Když už měl za sebou zkoušku i poslední kynolog se psem, tak nás všechny začali vyhrabávat. Zpočátku příslušníkům HZS ČR dělalo trošku problém, najít přesné místo vstupu do autorčina úkrytu, ale zadařilo se a autorka následně vylezla ven. Bylo jí řečeno, že je hrdinka a rekordmanka, neboť se jim ještě nestalo, aby nějaký figurant vydržel v úkrytu takovou dobu bez vystřídání, jídla, pití atd. Pro upřesnění, autorka byla v úkrytu od 10:00 hod. do 17:15 hod. Následně si poslechla vyhodnocení komise, kdy zjistila, že i když nic neviděla, tak ví, o které dvojici hovořili. V mnoha případech měli stejný názor, který si jednotlivě v průběhu vytvořila. První dvojice se komisi taktéž líbila. Všichni se shodli, že takto by to mělo správně být a že nemají ani jedinou výtku. V některých případech měli výtky k psovi, kde si pes nebyl jistý místem nálezů, dělal si, co chtěl anebo byl roztěkaný a nesoustředěný. A někde naopak viděli chyby u kynologů, kdy psovod svého psa stresoval, směřoval ho jinam, i když si pes byl jistý, nechal psa, ať si běží i mimo vyznačený prostor anebo si dělá, co chce. Komisi se také nelíbilo, když psovod v prvním úseku nedbal na psovo bezpečí. Nakonec z 8 psovodů 4 vůbec neprošli, 3 prošli bez podmínek, 1 psovodkyně prošla s podmínkou, že pokud se budou jejich chyby opakovat i při noční zkoušce, tak bude verdikt, že neprošla. Bohužel z rodinných důvodů se noční zkoušky autorka již zúčastnit nemohla.

7.3 Výsledky pozorování

Příležitosti, aby se mohla zúčastnit přezkoušení i atestační zkoušky, si autorka velmi cení a je za ní ráda. Bylo úžasné zkusit si, jaké to je být zasypaná a spoléhat se, že jí psovod se psem najdou. Rozhodně je to ve skutečných situacích pro zavalené osoby hodně psychicky náročné a jen doufá, že se jí to v budoucnu nikdy nestane.

Při pozorování těchto dvou akcí byly autorkou zjištěny některé problémy a nedostatky, kterými jsou:

- nedostatek kynologů,
- nedostatek nasazování kynologů v praxi,
- špatná informovanost veřejnosti.

Tyto problémy byly zjištěny na základě vyslechnutí rozhovorů mezi kynology. Podle toho byly následně kynologům položeny otázky, aby byl jejich názor formulován sjednoceně.

Výše zmíněnými otázkami byly:

- Jsou záchrannářští kynologové dostatečně využíváni v praxi?

Většina odpověděla, že bohužel nejsou. I když je to v poslední době lepší.

- Je dostatek záchrannářských kynologů?

I zde většina odpověděla, že jich je nedostatek. Sice má atestaci dostatek kynologů, ale je otázkou, kolik jich je použitelných v praxi. Roli v tom hraje fyzická kondice psů, materiální vybavení, možnost okamžitého nasazení, organizování práce skupiny kynologů. V plošném vyhledávání je cca 40 kynologů, ale pro nasazení v praxi jich je odhadem 1/3.

- Je veřejnost dostatečně informovaná o systému záchrannářské kynologie?

Většina odpověděla, že veřejnost není dostatečně informovaná. Někteří odpověděli, že lidé vědí jen to, co se dozvědí z médií, ale dostatečné informace nemají. A jiní řekli, že by to mohlo být lepší.

- Jaký máte názor na nasazení kynologů z jiných organizací při pátracích akcích?

Kynologové se shodli, že je to komplikované. Nelze určit, zda kynologové z jiných organizací během svých výcviků provádí dlouhé pátrání. Nelze stanovit, kolik psů a psů z těchto organizací je schopno pracovat 2 hod. a déle v nepřístupném terénu, houštinách, v dešti apod., nebo jestli mohou odejít z práce, aby se zúčastnili zásahu.

- Co by bylo přínosem pro záchrannářskou kynologii?

Seznámení rozhodujících funkcionářů PČR s možností nasazení záchranných psů při hledání pohřešovaných osob. Vybudování výcvikových prostorů a více práce kompetentních osob. Pořádání kvalitních seminářů, jednotná metodika, která by stanovila jasný postup při atestačních zkouškách.

8 ANALÝZA A IDENTIFIKACE RIZIK

V této kapitole se práce věnuje analýze a identifikaci rizik, které mohou vzniknout při pátracích akcích v sutinách nebo plošném vyhledávání. Pro identifikaci rizik posloužily konzultace a odpovědi na otázky, které autorka položila při přezkoušení kategorie a na atestační zkoušce. Konzultace probíhaly s odborníky na danou problematiku. Mezi těmito odborníky byli zástupci MP, HZS ČR, ZÚ HZS ČR a SZBK ČR. Celkem s identifikací rizik pomohlo 10 kynologů, ale jejich jména není povolené uvést. Na základě toho byly sestaveny 2 seznamy rizik dle dané specializace. Seznam rizik pro sutinové vyhledávání je zpracován do tabulky 1 a pro plošné vyhledávání do tabulky 2.

Tabulka 1 – seznam rizik při sutinovém vyhledávání [zdroj vlastní]

CHECK LIST - seznam rizik pro sutinové vyhledávání	
RS1	zranění zavalené osoby
RS2	zranění psa nebo psovoda
RS3	nenalezení zavalené osoby
RS4	špatné podmínky
RS5	smrt zavalené osoby
RS6	nedostatek času

Tabulka 2 – seznam rizik při plošném vyhledávání [zdroj vlastní]

CHECK LIST - seznam rizik pro plošné vyhledávání	
RP1	zranění pohřešované osoby
RP2	zranění psa nebo psovoda
RP3	nenalezení pohřešované osoby
RP4	špatné podmínky
RP5	špatná součinnost složek IZS
RP6	únava psovoda nebo psa

Pro stanovení hodnoty rizik byla sestavená metodika hodnocení, legenda pravděpodobnosti vzniku rizika a legenda negativního dopadu daného rizika, které najdete v tabulce 3. Z této metodiky pak následně vychází analýza příčin a následků a maticový diagram.

Tabulka 3 – metodika hodnocení [zdroj vlastní]

legenda			legenda		
dopad	A-D	slovní pojem	pravděpodobnost	1-4	slovní pojem
méně významný	A	pátrací akce není nijak ohrožena	méně pravděpodobné	1	ještě se nestalo
významný	B	pátrací akce je neefektivní	pravděpodobné	2	může se stát
kritický	C	pátrací akce má omezen počet zasahujících	více pravděpodobné	3	zřejmě se stane
katastrofický	D	pátrací akce byla neúspěšná	vysoce pravděpodobné	4	stane se

maticový diagram				
P/D	A	B	C	D
1	1	3	6	10
2	2	5	9	13
3	4	8	12	15
4	7	11	14	16

nízké riziko
střední riziko
vysoké riziko

Pro analýzu rizik byla použita metoda analýzy příčin a následků, která graficky znázorňuje veškeré podněty dané problematiky. Tato analýza je provedena jednotlivě u každého rizika v určené specializaci.

8.1 Analýza příčin a následků pro sutinové vyhledávání

Pro lepší orientaci je tato kapitola zaměřena na rizika, která mohou nastat v rámci sutinového vyhledávání.

8.1.1 Riziko zranění zavalené osoby

Zranění zavalené osoby patří mezi rizika, u kterých je vysoká pravděpodobnost, že nastanou při zavalení osoby a které nijak neovlivní pátrací akci.

Hodnocení rizika

Jde o riziko, které je hodnoceno jako vysoce pravděpodobné a jeho dopad klasifikujeme jako méně významné, protože pátrací akci to nijak neovlivní. Míra rizika nabývá hodnoty 7, a proto patří skupiny středních rizik. Řešení tohoto rizika přijde na řadu po vyřešení rizik klasifikovaných jako vysoká.

Příčiny a následky stanoveného rizika

Zával, při kterém se mohou lidé zranit, může způsobit zemětřesení, teroristický útok, špatná statika budovy nebo výbuch plynu. To vede k následkům, kterými mohou být lehká zranění, střední zranění, trvalé zdravotní následky, těžká zranění anebo to nejhorší, co se může stát, a to smrt. Graficky znázorněno na obrázku 1.

Obrázek 1 - příčiny a následky rizika zranění zavalené osoby [zdroj vlastní]

8.1.2 Riziko zranění psa nebo psovoda

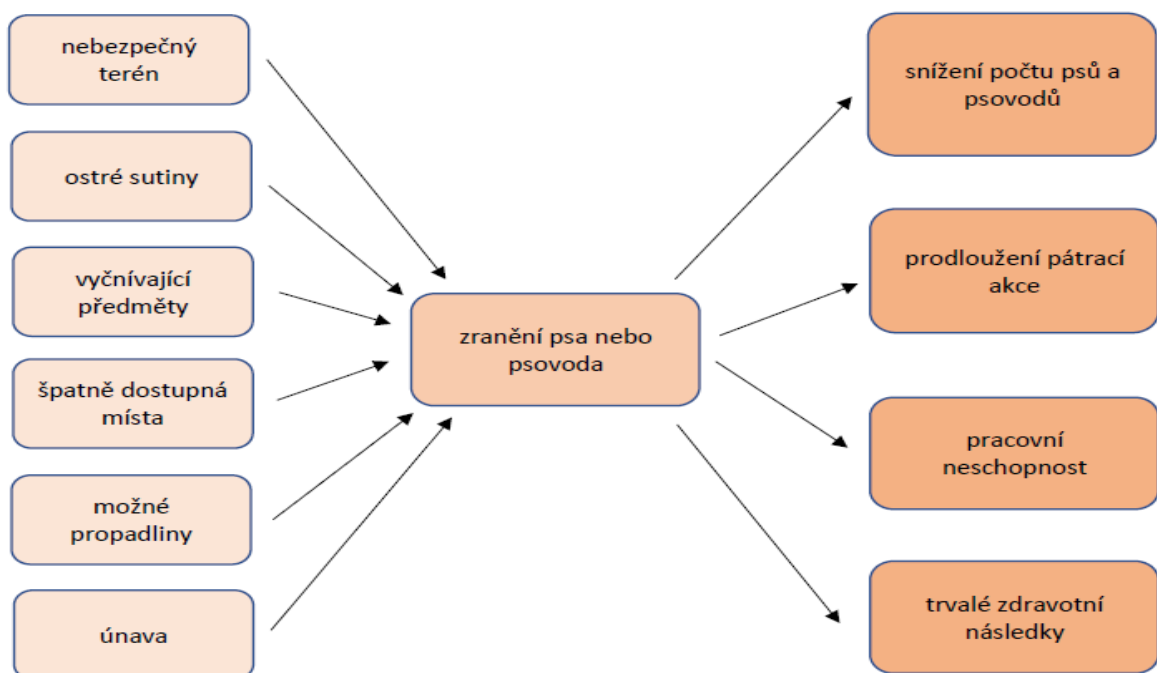
Riziko zranění psa nebo psovoda má při hledání v sutinách větší pravděpodobnost, že k němu dojde, než při plošném pátrání. Neboť u sutinového vyhledávání hrozí větší nebezpečí. S tímto rizikem je spojená pracovní neschopnost kynologa i psa.

Hodnocení rizika

U sutin je více pravděpodobné, že se toto riziko stane a proto je ohodnoceno stupněm 3 a jeho dopad lze vyjádřit kritickým stupněm, Míra rizika nabývá hodnoty 12 a tím patří do skupiny vysoké riziko a musí se mu věnovat maximální pozornost pro jeho vyřešení a snížení.

Příčiny a následky stanoveného rizika

Příčinami tohoto rizika u sutin jsou nebezpečný terén, ostré sutiny, vyčnívající předměty, špatně dostupná místa, možné propadliny, únava. Následkem zranění psa nebo psovoda dojde ke snížení počtu kynologů a psů při pátrací akci, k prodloužení pátrací akce, k trvalým zdravotním následkům nebo k pracovní neschopnosti. Obrázek 2 graficky znázorňuje danou situaci.

Obrázek 2 - příčiny a následky rizika zranění zavalené osoby [zdroj vlastní]

8.1.3 Riziko nenalezení zavalené osoby

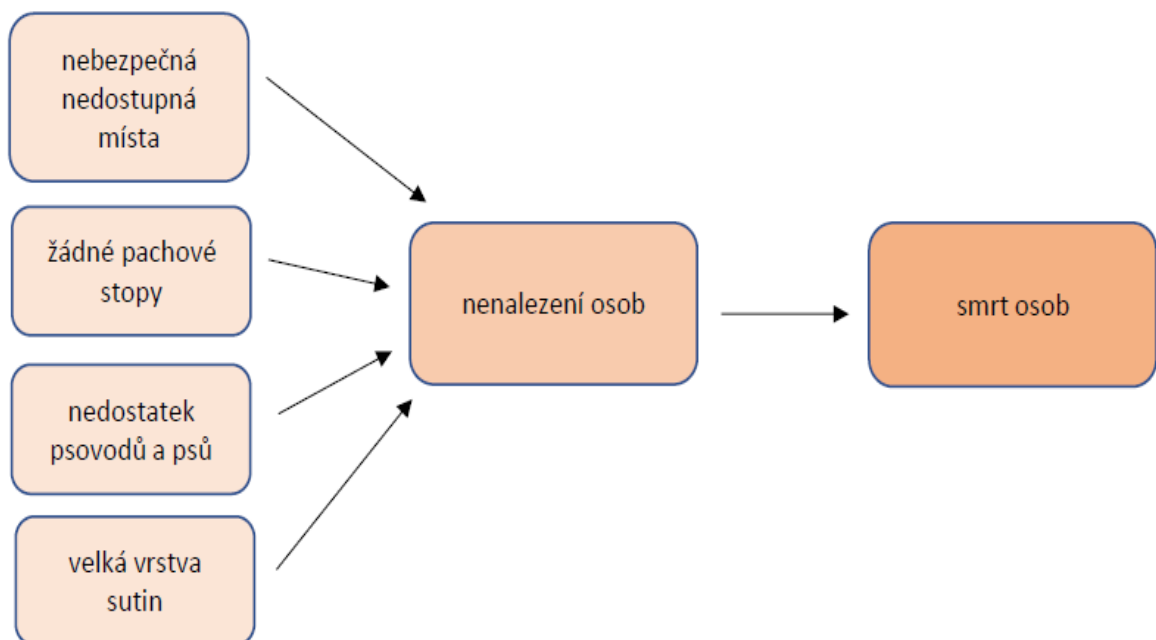
Riziko, že kynologické týmy nenajdou zavalenou osobu, bohužel může nastat. A při každém zásahu se s touto možností počítá.

Hodnocení rizika

Riziko je hodnoceno stupněm č. 2, tedy pravděpodobné, a jeho míra dopadu je katastrofická. Míra rizika má hodnotu 13 a proto je ve skupině vysokého rizika. Takové riziko se musí vyeliminovat, co nejdříve.

Příčiny a následky stanoveného rizika

U sutinového hledání osob jsou možnými příčinami, nebezpečná nedostupná místa, žádné pachové stopy, nedostatek psovodů a psů či hodně velká vrstva sutin. Následek je pouze jeden, a to smrt zavalené nebo pohřešované osoby. Situaci znázorňuje obrázek 3.

Obrázek 3 - příčiny a následky rizika nenalezení osob při sutinovém vyhledávání [zdroj vlastní]

8.1.4 Riziko špatných podmínek

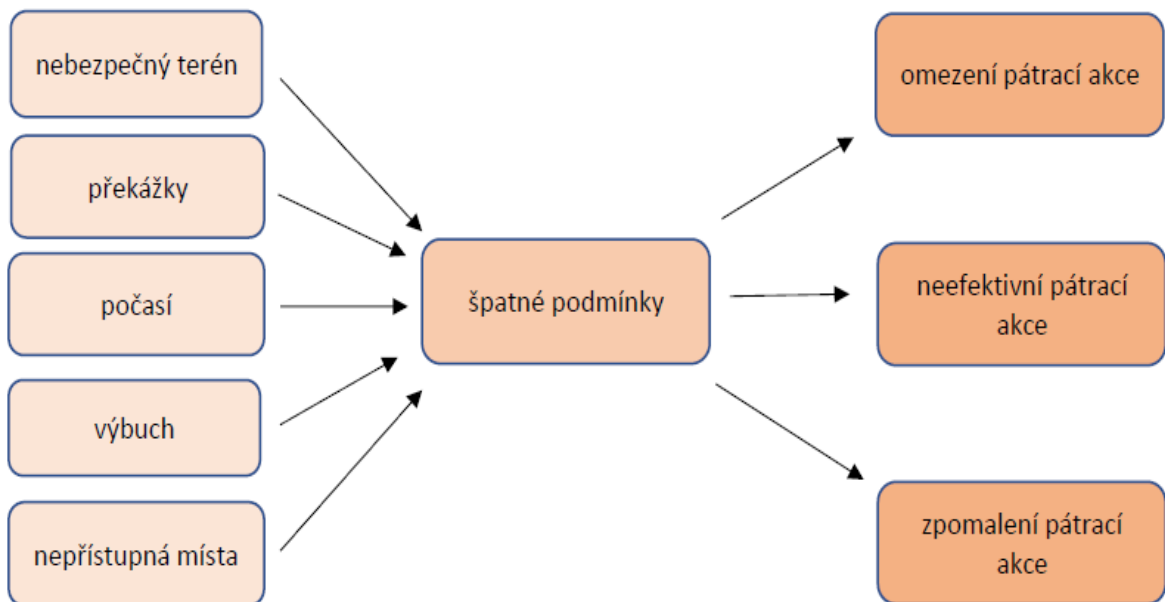
Bohužel v praxi nejde zajistit, aby byly podmínky pro hledání osob optimální, ve skutečnosti je tomu právě naopak.

Hodnocení rizika

Riziko vzniku špatných podmínek pro vyhledávání osob je vysoce pravděpodobné, a lze ho hodnotit stupněm 4. Dopad rizika je významný a míra rizika nabývá hodnotu 11 a patří mezi vysoká rizika, kterým by se měla věnovat maximální pozornost.

Příčiny a následky stanoveného rizika

U sutin se mezi ně může zahrnout nebezpečný terén, překážky, počasí, výbuch, nepřístupná místa. Následkem je neefektivní vedení pátrací akce, zpomalení pátrací akce, omezení pátrací akce. Graficky znázorněno v obrázku 4.

Obrázek 4 - příčiny a následky rizika špatných podmínek u sutinového vyhledávání [zdroj vlastní]

8.1.5 Riziko smrti zavalených osob

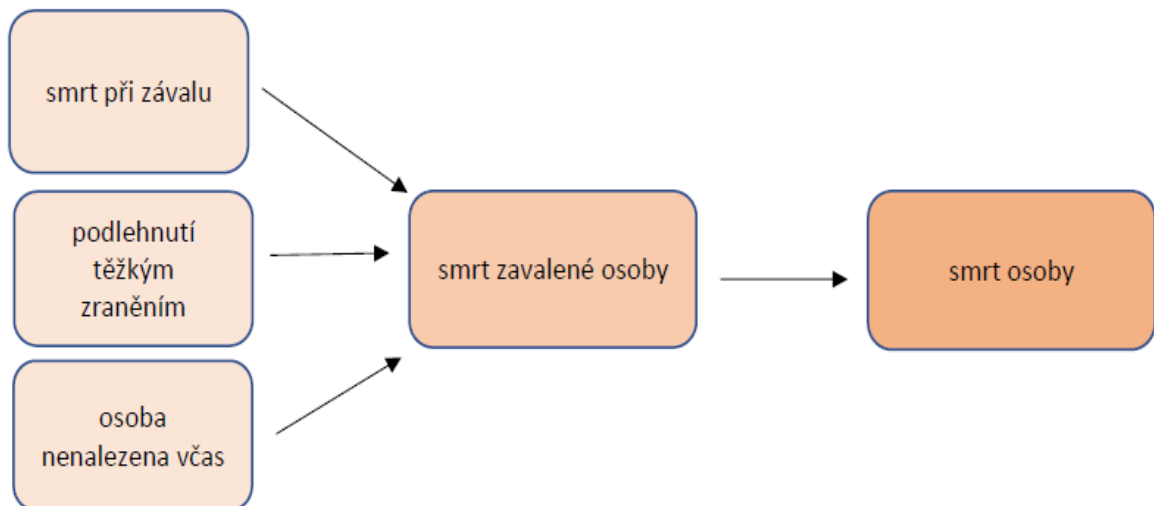
I když si všichni přejí šťastný konec, tak při zavalení mnohdy nenastane, neboť zde je riziko smrti dost vysoké.

Hodnocení rizika smrti zavalené osoby

Že k tomu riziku dojde, je vysoká pravděpodobnost. Proto má stanovenou hodnotu 4. Také jeho následek je naneštěstí katastrofický. Mírou rizika je hodnota 16, tedy vysoké riziko.

Příčiny a následky rizika smrti zavalené osoby

Zavalená osoba může zemřít již při samotném závalu. Dále pak na následky těžkých zranění nebo není nalezena včas. Bohužel následek těchto příčin je samotné riziko, a to smrt. Graficky znázorněné na obrázku 5.

Obrázek 5 - příčiny a následky rizika smrti zavalené osoby [zdroj vlastní]

8.1.6 Riziko nedostatek času

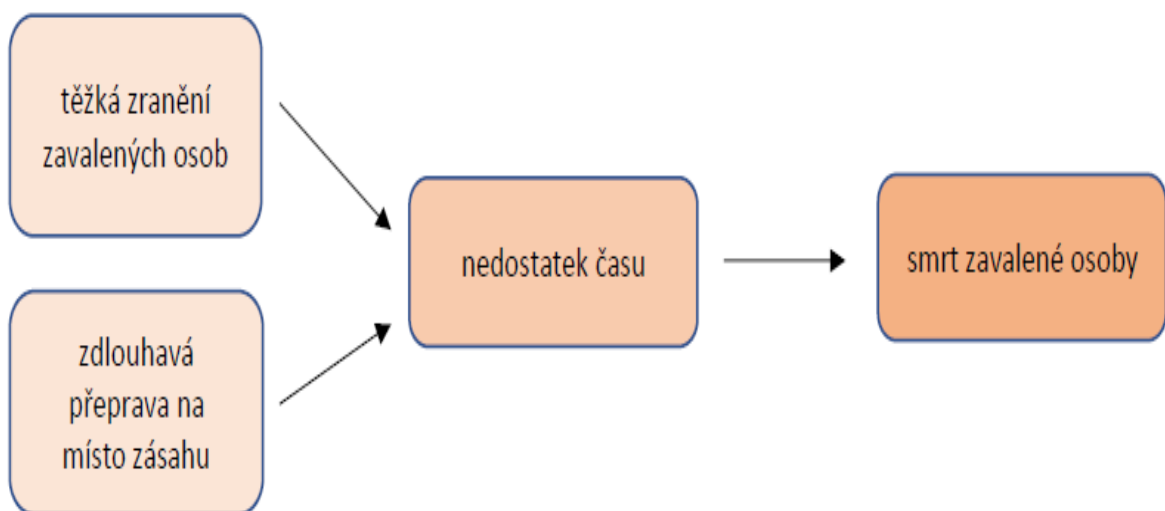
Při každé pátrací akci je nepřitelem kynologického týmu čas. Platí, že čím dříve osobu nalezneme, tím je vyšší pravděpodobnost, že jí zachráníme život. Tyto situace jsou fyzicky náročné, a čím jsou podmínky horší, tím se psův od nebo pes unaví dříve.

Hodnocení rizika nedostatku času

Je vysoce pravděpodobné, že k tomuto riziku dojde. Neboť se kynolog se psem nemusí včas dostat k zavalené osobě, která má těžká zranění nebo nedostatek kyslíku. Toto riziko má hodnotu 4 a dopad je katastrofický, kdy pátrací akce skončí neúspěšně. Míra rizika získává hodnotu 16 a jde o vysoké riziko, které musíme, co nejlépe a nejrychleji snížit.

Příčiny a následky rizika nedostatku času

Hlavními příčinami jsou těžká poranění zavalených osob, zdlouhavá přeprava k místu zásahu. Následkem rizika je smrt zavalených osob. Situaci nejdeme graficky znázorněnou na obrázku 6.

Obrázek 6 - příčiny a následky rizika špatné součinnosti IZS při plošném vyhledávání
[zdroj vlastní]

8.2 Analýza příčin a následků pro plošné vyhledávání

Jak už bylo zmíněno výše, analýza příčin a následků byla rozdělena do 2 kapitol podle dané specializace.

8.2.1 Riziko zranění pohřešované osoby

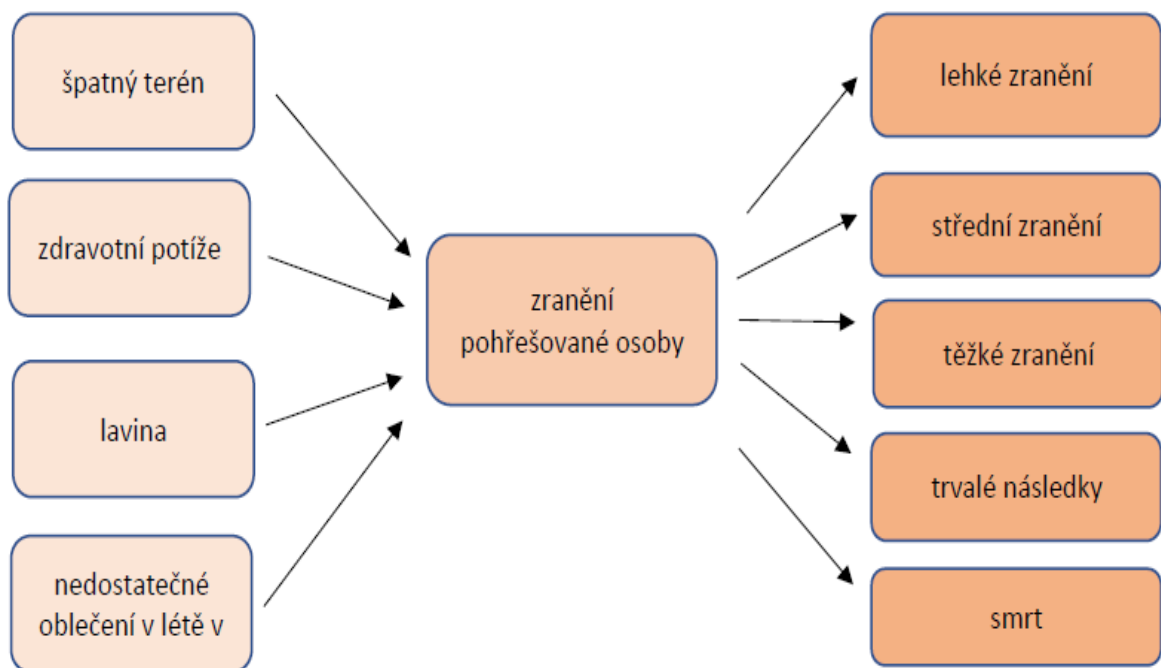
Pokud půjde o zranění pohřešované osoby, tak se jedná o riziko, které se pravděpodobně stane a které také nijak neovlivní pátrací akce.

Hodnocení rizika

U plošného pátrání je pravděpodobné, že se toto riziko stane a má hodnotu 2. I zde je dopad méně významný. Míra rizika tím získá hodnotu 2 a řadí se do skupin nízkých rizik.

Příčiny a následky stanoveného rizika

V případě zranění pohřešované osoby může být příčinou rizika špatný terén, nedostatečné oblečení v létě v horách, lavina, zdravotní potíže. Následkem jsou lehké zranění, střední zranění, těžká zranění, trvalé následky a také devastující následky neslučitelné se životem. Graficky znázorněno v obrázku 7.

Obrázek 7 - příčiny a následky zranění pohřešované osoby [zdroj vlastní]

8.2.2 Riziko zranění psa nebo psovoda

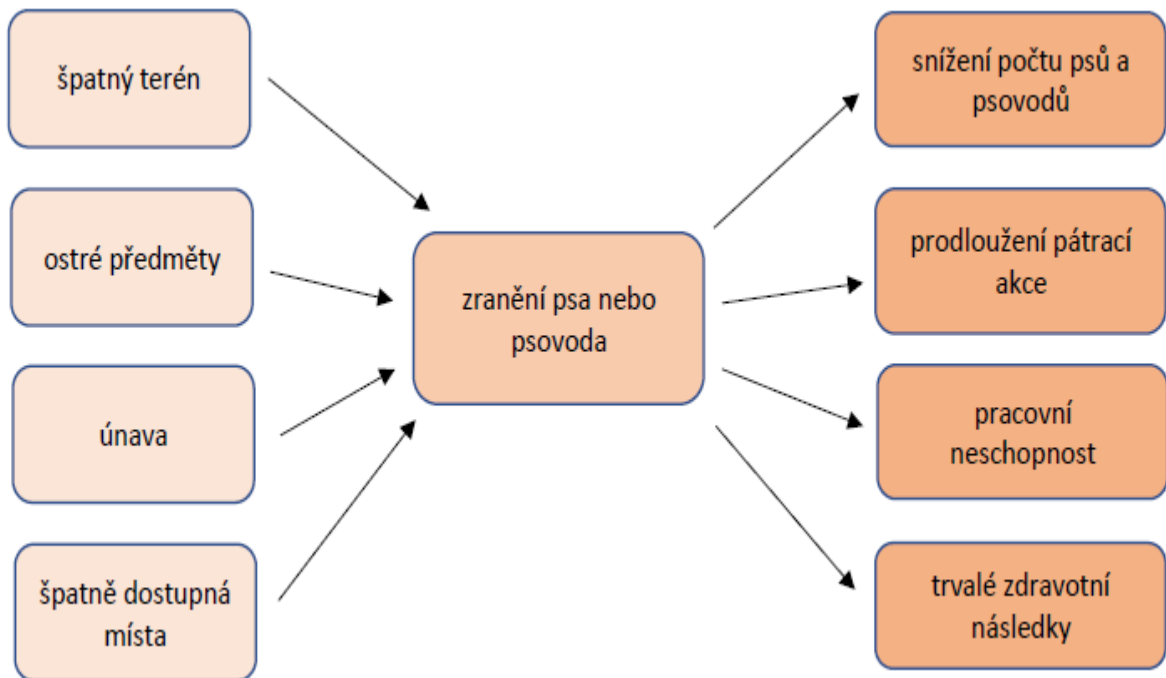
Při plošném pátrání je riziko poranění psovoda a psa o něco menší než při hledání v sutinách, neboť podmínky jsou méně nebezpečné.

Hodnocení rizika

U plošného vyhledávání je riziko pravděpodobné, čímž se značí stupněm 2, ale i zde je jeho dopad kritický. Míra rizika získává hodnotu 9 a spadá do skupiny středních rizik. Střední rizika se řeší, až po vyřešení všech vysokých rizik.

Příčiny a následky stanoveného rizika

Příčinami daného rizika v plošném pátrání jsou špatný terén, únava, ostré předměty na zemi, špatně dostupná místa. I u této specializace je následkem zranění psa nebo psovoda snížení počtu kynologů a psů při pátrací akci, prodloužení pátrací akce, trvalé zdravotní následky nebo k pracovní neschopnosti. Graficky znázorněné na obrázku 8.

Obrázek 8 - příčiny a následky rizika zranění psa nebo psovoda u plošného vyhledávání
[zdroj vlastní]

8.2.3 Riziko nenalezení osoby

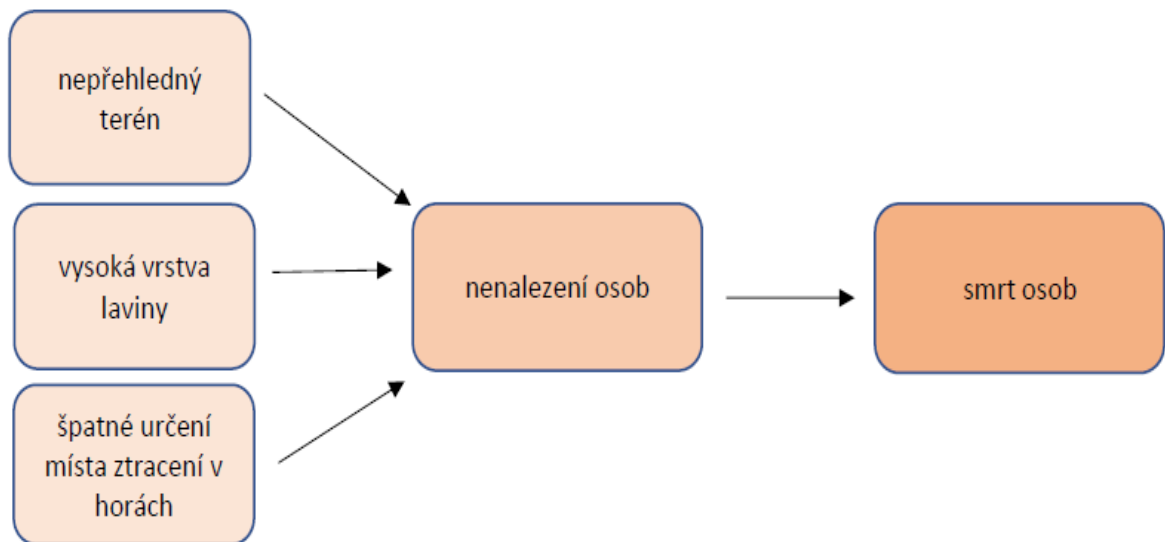
U obou specializací je toto riziko málo pravděpodobné, nicméně může se stát. A v takovém případě je spojeno s katastrofickými následky. Při pátracích akcích se počítá i s neúspěšným výsledkem.

Hodnocení rizika

Riziko hodnotíme stupněm č. 2, pravděpodobné a dopad by byl katastrofický. Míra rizika má hodnotu 13 a proto je ve skupině vysokého rizika. Takové riziko se musí snížit, co nejdříve.

Příčiny a následky stanoveného rizika

U plošného pátrání mezi příčiny patří nepřehledný terén, vysoká vrstva laviny, špatně určené místo ztracení v horách. Následek je pouze jeden, a to smrt zavalené nebo pohřešované osoby. Situaci graficky znázorňuje obrázek 9.

Obrázek 9 – příčiny a následky rizika nenalezení osob při plošném pátrání [zdroj vlastní]

8.2.4 Riziko špatných podmínek

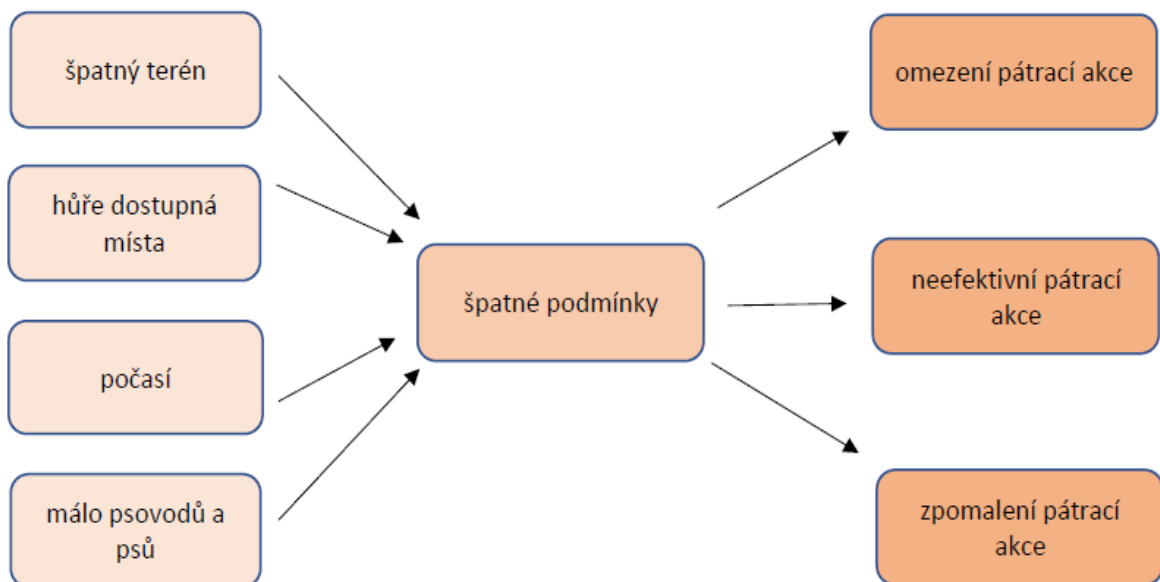
Jak už to tak bývá, v realitě nejsou vždy optimální podmínky pro pátrací akce. Ba právě naopak a proto se možnost tohoto rizika bere v úvahu a počítá se s ním.

Hodnocení rizika

Stejně jako při hledání osob v sutinách, tak i u plošného vyhledávání je vysoce pravděpodobné, že toto riziko nastane, a lze ho hodnotit stupněm 4. Dopad rizika je významný a míra rizika nabývá hodnotu 11 a patří mezi vysoká rizika, kterým by se měla věnovat maximální pozornost.

Příčiny a následky stanoveného rizika

Faktorů ovlivňujících podmínky pro pátrací akce je mnoho. U plošného vyhledávání osob může být příčinou špatných podmínek počasí, hůře dostupná místa, špatný terén, málo psovodů a psů. Následky jsou stejné jako u vyhledávání osob v sutinách. Graficky na obrázku 10.

Obrázek 10 - příčiny a následky špatných podmínek u plošného pátrání [zdroj vlastní]

8.2.5 Riziko špatné součinnosti složek Integrovaného záchranného systému při plošném pátrání

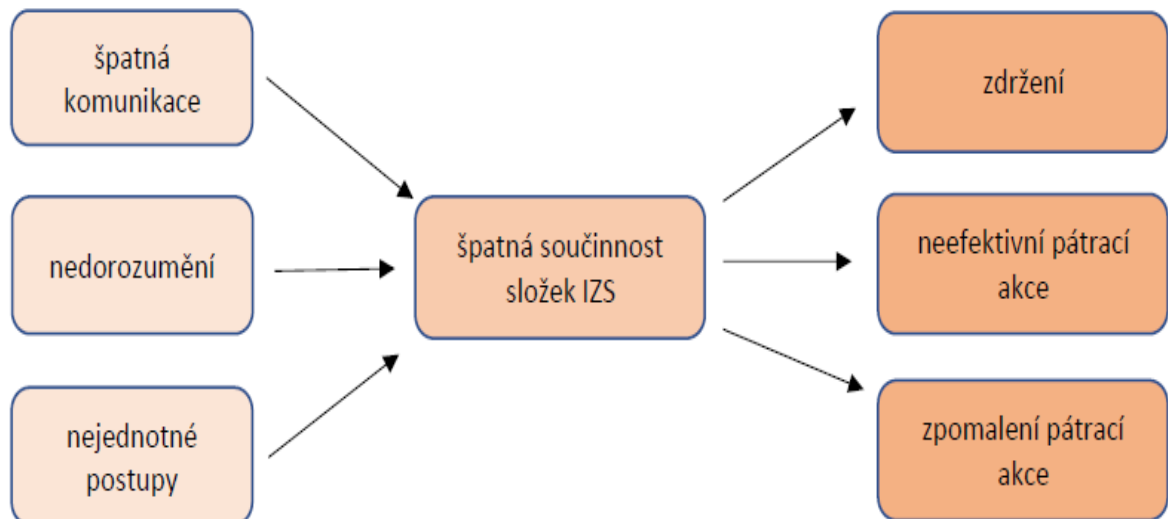
Bohužel i k tomuto riziku může při pátracích akcích dojít. Může být způsobeno třeba nejednotnými postupy

Hodnocení rizika špatné součinnosti složek IZS

Že toto riziko vznikne, lze hodnotit jako pravděpodobné, tedy hodnotou 2. Negativní dopad rizika lze kvalifikovat jako významný. Proto je míra rizika 5 a tím se řadí do kategorie nízkého rizika.

Příčiny a následky špatné součinnosti složek IZS

Mezi příčiny, které způsobí toto riziko, patří špatná komunikace, nejednotné postupy a nedorozumění. Následkem je pak zdržení, neefektivní pátrací akce nebo zpomalení pátrací akce. Situaci graficky znázorňuje obrázek 11.

Obrázek 11 - příčiny a následky špatné součinnosti složek IZS [zdroj vlastní]

8.2.6 Riziko únavy psovoda a psa u plošného vyhledávání

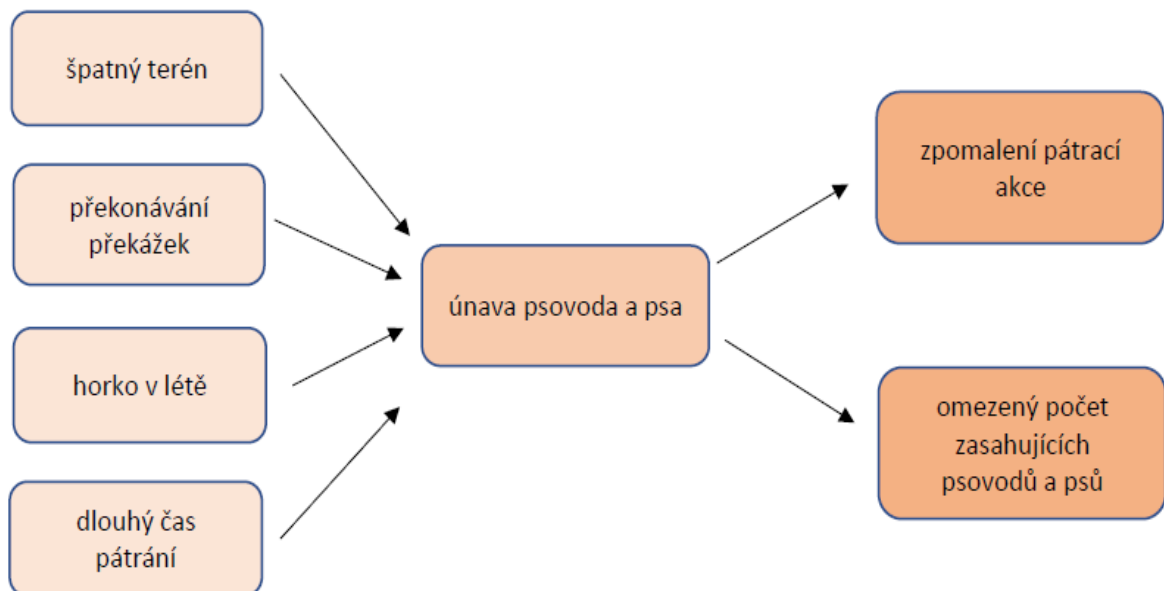
Každá pátrací akce je fyzicky náročná a to způsobuje únavu psovoda i psa.

Hodnocení rizika únavy psovoda a psa

Pravděpodobnost, že k tomuto riziku dojde, lze klasifikovat jako vysoce pravděpodobné, tudíž má hodnotu 4. Dopad rizika je kritický, ovlivní počet nasazených kapacit. Míra rizika získává hodnotu 14. Tím pádem se jedná o vysoké riziko, kterému je třeba věnovat maximální pozornost a snížit ho.

Příčiny a následky rizika únavy psovoda nebo psa

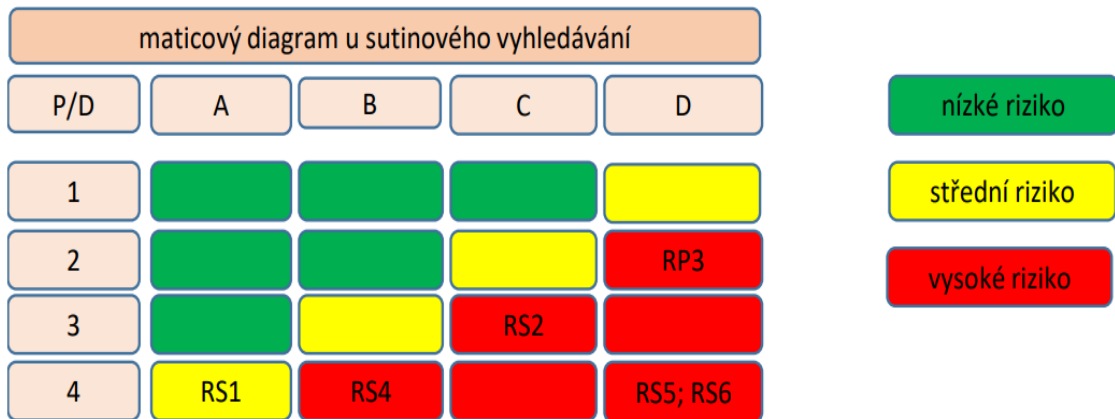
Mezi faktory ovlivňující únavu patří špatný terén, horko v létě, dlouhý čas pátrání, překonávání překážek. To vše má za následek zpomalení pátrací akce a omezený počet zasahujících psů.

Obrázek 12 - příčiny a následky rizika únavy psů a psů u plošného pátrání [zdroj vlastní]

Jako další analytická metoda byl použitý maticový diagram. Díky tomuto diagramu je přehledně vidět, do které skupiny riziko patří. Pro každou specializaci je diagram udělaný samostatně. Tabulka 4 znázorňuje výsledky předchozí analýzy pro sutinové vyhledávání.

Tabulka 4 – maticový diagram u sutinového vyhledávání [zdroj vlastní]

CHECK LIST - seznam rizik pro sutinové vyhledávání

RS1	zranění zavalené osoby
RS2	zranění psa nebo psovoda
RS3	nenalezení zavalené osoby
RS4	špatné podmínky
RS5	smrt zavalené osoby
RS6	nedostatek času

V tabulce 5 jsou zpracovány výsledky analýzy příčin a následků ve specializaci plošného vyhledávání.

Tabulka 7 – maticový diagram u plošného vyhledávání [zdroj vlastní]

maticový diagram u sutinového vyhledávání				
P/D	A	B	C	D
1	nízké riziko	nízké riziko	nízké riziko	střední riziko
2	RP1 (nízké riziko)	RP5 (nízké riziko)	RP2 (střední riziko)	RP3 (vysoké riziko)
3	nízké riziko	střední riziko	vysoké riziko	vysoké riziko
4	střední riziko	RP4 (vysoké riziko)	RP6 (vysoké riziko)	vysoké riziko

CHECK LIST - seznam rizik pro plošné vyhledávání	
RP1	zranění pohřešované osoby
RP2	zranění psa nebo psovoda
RP3	nenalezení pohřešované osoby
RP4	špatné podmínky
RP5	špatná součinnost složek IZS
RP6	únava psovoda nebo psa

9 IDENTIFIKACE VÝHOD A NEVÝHOD VYUŽITÍ ZÁCHRANÁŘSKÉ KYNOLOGIE IZS

Na základě veškerých získaných informací z průzkumu a rozhovorů s kynology byly zpracovány výhody a nevýhody využití záchranné kynologie. Pro tyto účely byla vytvořena přehledná tabulka 6.

Tabulka 6 – Výhody a nevýhody systému záchranné kynologie IZS [zdroj vlastní]

Systém záchranné kynologie IZS	
Výhody	Nevýhody
Z hlediska legislativy je systém záchranné kynologie IZS v pořádku	nesjednocenost jednotlivých záchranných organizací
systém zajišťuje jednotnou odbornou úroveň atestovaných kynologů	rozdíl v počtu atestovaných kynologů a psů věnujících se výcviku záchranné kynologie
komplexní a jednotný systém pro získání kynologického atestu	náročnost výcviku záchranného psa
z hlediska nasazení jednotky USAR pro mezinárodní pomoc je systém funkční	součinnost kynologických týmů a odpovědných osob, které mají odpovědnost v pátrání po osobách

Z tabulky 6 plyne, že využití systému záchranné kynologie IZS má své nevýhody. Z toho plynou další rizika, která mohou nastat. Příčinou mohou být i nesjednocené pokyny a postupy, které jednotlivé subjekty mají. Podle výpovědí některých kynologů vyšlo, že mnohdy má velký podíl na špatné spolupráci složek při plošném pátrání přístup PČR, neboť zřejmě jiným složkám ohledně připravenosti v plošném pátrání nevěří, ačkoli mají všichni stejné atestační zkoušky. Nesjednocenost jednotlivých složek IZS a dalších subjektů působících v záchranné kynologie vede ke špatným podmínkám při pátrání po hledaných osobách. Záchranné a pátrací akce jsou ohroženy neefektivními výkony, eventuálním dohadováním o tom, kdo má větší pravomoc apod.

Rozdíl mezi počtem atestovaných kynologů a psů věnujících se výcviku záchranné kynologie má za následek, že atestovaných kynologů je málo. V případě atestovaných kynologů na sutinové vyhledávání u HZS ČR jejich počet nepokrývá všechny kraje na území státu, což způsobí velké prodlevy při přesunu na místo zásahu.

Náročnost výcviku záchranného psa často odradí zájemce o tuto práci. Pokud je někdo netrpělivý, může při výcviku neúmyslně psovi uškodit nebo ho zranit. Pes může být demotivovaný a odmítat další kroky výcviku.

Součinnost kynologických týmů a odpovědných osob, které zodpovídají za pátrací akce po hledaných osobách, je mnohdy špatná. To vede k nedostatečným pokynům a postupům, které pak ohrozí celou záchrannou akci.

10 VÝHODNOCENÍ

V praktické části byla provedena identifikace, analýza a vyhodnocení míry rizik. Dále pak byla tato rizika zaznačena v maticových digramech, tedy tabulkách 4 a 5, a nakonec byla zpracovaná identifikace výhod nevýhod využití systému záchranné kynologie. Veškeré kroky byly provedeny na základě rozhovorů s odborníky, anebo po vyslechnutí dialogů mezi samotnými kynology.

Podle všech získaných informací autorka práce zjistila také odpovědi na výzkumné otázky:

- Je stávající systém záchranné kynologie IZS funkční?

Na základě veškerých prostudovaných dokumentů, předpisů, norem a pokynů je bylo zjištěno, že systém záchranné kynologie IZS je funkční.

- Je pro jednotlivé složky IZS a dalších zapojených subjektů definovaný jednotný postup při součinnosti?

Po provedení veškerých průzkumů, analýz, identifikací a rozhovorů bylo zjištěno, že nejde na tuto otázku odpovědět jednoznačně. Jednotné v rámci zásahu IZS je to, že by k zásahu měl být přivolán pouze atestovaný psovod, který vyjede na místo zásahu na základě výzvy PČR nebo krajského operačního a informačního střediska. Pak se na místě zásahu nahlásí veliteli, dostane informace a následně už je to čistě jen na psovodovi, neboť on musí vědět, co má dělat. V případě sutinového vyhledávání, se vše řídí předpisy HZS ČR. Pokud jde o plošné vyhledávání, pak má vše na starost PČR.

V rámci navrhovaných opatření nelze jít více do hloubky. Proto po konzultaci s odborníky jsou veškeré návrhy v obecné rovině.

11 NÁVRHY OPATŘENÍ

Pro následné návrhy opatření, které se týkají eliminace rizik, práce vychází ze zpracované analýzy, maticového diagramu a identifikace výhod a nevýhod využití systému záchranářské kynologie.

11.1 Návrhy opatření pro eliminaci rizik u sutinového vyhledávání

Návrhy opatření jsou rozděleny do dvou kapitol pro lepší orientaci. U rizik hrozících u sutinového vyhledávání bylo jedno riziko vyhodnoceno jako střední a zbylých pět jako vysoké. Zde budou rizika řazená od nejvyšší míry hodnoty rizika po nejmenší.

Návrh opatření pro riziko smrt zavalené osoby

Toto riziko je vysoké a má katastrofické následky. Pokud zavalená osoba zemře při zavalení, tak bohužel neexistuje žádné opatření pro eliminaci. Pokud je osoba těžce zraněná, musí být nalezená, co nejdříve. Proto se musí nasadit do vyhledávání co nejvíce kynologů se svými psy. Ti pak musí, v co nejkratší době, za dodržení bezpečnostních podmínek, aby neohrozili sebe a psa, najít zavalené osoby. Poté postupovat opatrně a rozvážně, aby poraněné osobě neublížili ještě více.

Návrh opatření pro riziko nedostatku času

Riziko je vysoké a s fatálními následky. Návrhem pro tuto eliminaci je větší počet kynologů a větší pokrytí v rámci státu. Aby bylo dosaženo většího počtu kynologů, musí být více podporováni, motivováni a případně mít dostatek informací o dané problematice. Zvýšení počtu stanic s kynology povede ke zkrácení doby příjezdu k zásahu, tudíž nebudou vznikat tak velké prodlevy.

Návrh opatření pro riziko nenalezení zavalené osoby

Hodnota rizika je vysoká. Nejen mezi kynologickými týmy, ale také jednotlivými složkami a organizacemi by měla být velmi dobrá součinnost. Dodržování stanovených postupů. Včasné pauzy pro odpočinek kynologů a psů, aby se příliš neunavili, neboť unavení nebudou schopni pokračovat v hledání. Větší motivace psů k vyhledávání osob, když už jsou demotivováni dosavadními neúspěchy. Žádná uspěchaná rozhodnutí.

Návrh opatření pro riziko zranění psů nebo psa

Míra rizika má vysokou hodnotu. Důležité je dodržovat stanovené postupy. Psů by měli dávat větší pozornost, kam oni sami nebo jejich psi šlapou. Nechodit tam, kde si nejsou jistí, že je to bezpečné. Psů by měl dohlížet na psa a nenechat ho, aby si dělal, co chce a šel, kam se mu chce. Pokud psů pocítuje únavu nebo si všimne, že je unavený jeho pes, měl by nahlásit veliteli zásahu, že potřebují pauzu. Rozhodně by neměl sebe nebo svého psa přetěžovat a i přes únavu nutit k hledání. Pokud pes zavětrí stopu směrem k nebezpečnému místu, musí si být psů jistý, že to jeho pes ví jistě a provést opatření k zabezpečení místa, aby se mohlo prohledat.

Návrh opatření pro riziko špatných podmínek

I zde bylo riziko vyhodnoceno jako vysoké. Jelikož se tyto podmínky týkají hlavně terénu, počasí a špatně přístupných míst, tak toto riziko nejde nijak eliminovat. V případě malého počtu nasazených kynologických týmů je doporučením více motivovat členy složek IZS, aby si pořídili a vycvičili psa a po úspěšném absolvování zkoušek zvýšili počet kynologů. Zatím je tento zájem, hlavně u členů HZS ČR, velmi nízký.

Návrh opatření pro riziko zranění pohřešované osoby

Hodnota tohoto rizika byla vyhodnocena jako střední. Lidé by měli být dostatečně informováni, jak se chovat při mimořádných událostech, aby co nejvíce eliminovali možnosti poranění. Kynologické týmy jednotlivých organizací by měly, co nejefektivněji a hlavně opatrně spolupracovat, aby zavalené osoby neohrozili a nezpůsobily jim další poranění.

11.2 Návrhy opatření pro eliminaci rizik u plošného vyhledávání

U rizik, která mohou vzniknout u plošného vyhledávání, byla vyhodnocena dvě rizika jako nízká, jedno riziko jako střední a zbývající tři jako vysoké. V této kapitole budou návrhy opatření zaměřeny hlavně na vysoká a střední rizika. I zde budou návrhy opatření řazeny od nejvyšší míry hodnoty rizika po nejnižší.

Návrh opatření pro riziko únavy psovoda a psa

Riziko je vyhodnocené jako vysoké. Návrhem jsou včasné pauzy pro regeneraci a odpočinek psovodů a psů. Kynolog v žádném případě nesmí přetěžovat schopnosti ať už své, nebo svého psa. Ve vysokých teplotách dodržovat pitný režim a odpočívat pokud možno na stinném místě. Rozhodně by kynolog neměl sebe ani psa honit, ale přizpůsobit se daným podmínkám na místě zásahu.

Návrh opatření pro riziko nenalezení pohřešované osoby a pro riziko špatných podmínek

Obě rizika byla vyhodnocena jako vysoká a doporučení pro jejich eliminaci jsou shodná jako u rizik u sutinového vyhledávání.

Návrh opatření pro riziko zranění psa nebo psovoda

Riziko má střední hodnotu. Doporučením je, více se rozhlížet po okolí, věnovat pozornost terénu, po kterém jdou. Nenechat se rozptýlit. Zbytečně nehonit psa. Nahlásit pauzu včas, když vidí, že je pes unavený. Nepřetěžovat schopnosti své a svého psa.

Návrh opatření pro riziko špatné součinnosti složek IZS

I když toto riziko bylo vyhodnoceno jako nízké, stále jím je. Složky IZS a organizace mají sice jednotné atestační zkoušky, ale může se stát, že při zásahu nebudou jednotní. Doporučením je organizace kurzu zaměřeného na prověřovací cvičení, která by ověřila spolupráci složek, připravenost psovodů a psů v rámci dlouhého hledání. Také by se tím prověřila schopnost psovodů manipulovat s mapami, ať už tištěnými nebo v podobě GPS. Na vytvoření tohoto kurzu by mohli spolupracovat funkcionáři PČR, zástupci jednotlivých organizací zabývajících se záchrannou kynologií, členové OKK GŘ HZS ČR a zástupci HZS ČR. Dalším návrhem je pořádání přednášek kynology, kteří projdou IMZ na teoretické i praktické úrovni a tím jsou vhodnými adepty na předávání informací.

Návrh opatření pro riziko zranění pohřešované osoby

Riziko bylo vyhodnoceno jako nízké, tudíž nijak neovlivní pátrací akci. Není nutné nějaké návrhy opatření doporučovat.

11.3 Návrhy opatření pro eliminaci nevýhod využití systému záchranné kynologie.

Funkcionáři daných složek by spolu měli více spolupracovat a na základě spolupráce stanovit jednotné pokyny, metodiky nebo příručky, kde budou jasně definované postupy při záchranných a pátracích akcích a postupy jak mají vypadat atestační zkoušky a co přesně se při nich bude hodnotit. Ze strany policie větší zájem o nasazení kynologů i z jiných složek. V rámci zlepšení spolupráce složek organizovat společná cvičení, kde by kynologové získali znalosti o postupech jednotlivých subjektů, které mají stanovené svými pokyny.

Dalším návrhem z hlediska zvýšení počtu atestovaných kynologů je větší motivace a podpora zájemců o tuto práci. Na základě lepší přípravy pro atestační zkoušky informovat detailněji kynology, jak to na zkouškách chodí, na co se při výcviku zaměřit. Nějaké přípravné semináře, kde by byly předvedeny instruktážní videa nebo třeba záběry ze zkoušek, aby nového zájemce na zkouškách něco nerozhodilo a on následkem toho už nebyl schopen zkoušku dokončit úspěšně. Přednášky kynologů, kteří by předávali začínajícím psovodům své zkušenosti a příklady z praxe.

Lepší formulace systému záchranné kynologie, aby jí chápali nejen funkcionáři, také sami záchranní. Možná aktualizovat metodický pokyn.

ZÁVĚR

Je těžké si představit, že by se v dnešní době při mimořádných událostech složky IZS obešli bez psů a jejich čtyřnohých přátel během vyhledávání pohřešovaných či zavalených osob v sutinách nebo lavině.

System začleňování vládních a nevládních složek je bezesporu ve světě bezkonkurenční.

Abychom tuhle vysokou standartu i nadále udrželi a stále patřili ve světě mezi top, musíme se i my přizpůsobit světovému trendu. Zefektivnit komunikaci mezi jednotlivými složkami a nastavit přesný řád jak, kdo, kde a kdy má být povolán a nasazen.

Zajistit efektivitu psů a jeho psa bude vždy nejúčinnější v případě, že začneme těmito lidem skrz všechny složky IZS utvářet takové pracovní podmínky a možnosti, že budou mít vždy jen stoupající tendenci.

Je potřeba si uvědomit, že bez podpory nových kynologů záchranářů se může stát, že časem nastane obrovský problém.

Autorka měla jedinečnou možnost, aby se aktivně zúčastnila jako figurantka při sutinných zkouškách. V sutinách strávila více než 7 hodin jako „zavalená osoba“. Snažila se vžít do situace, kdy je člověk zavalený a čeká na jakoukoliv pomoc a snaží se zaslechnout lidské slovo či štěkot psa, který označí místo, kde se člověk nachází. Za více než 7 hodin, které autorka trávila pod sutinami, se vystřídaly dvě skupiny kynologů. Tudiž měla dostatek času pozorovat, spíš vlastně poslouchat, jak psův komunikují se svými psy.

Při atestačních zkouškách sutinového vyhledávání se potvrdilo, že bez dobře vycvičeného psa a stejně dobrého psůvoda by nebylo vyhledávání pohřešovaných osob možné. A nasazením neatestovaného psůvoda se rapidně snižuje úspěšnost při vyhledávání pohřešované osoby.

Kynologie má bezesporu nedílné zastoupení v integrovaném záchranném systému.

V rámci diplomové práce byla pomocí analýz a identifikací zjištěná různá rizika. Podle výsledků bylo zjištěno, že nejvyšší hodnotu rizika, která mohou vzniknout při sutinovém vyhledávání, jsou nedostatek času, smrt zavalené osoby, nenalezení zavalené osoby. U plošného vyhledávání to bylo riziko únavy psůvoda a psa, špatné podmínky a nenalezení pohřešované. Na základě identifikace nevýhod využití systému záchranářské kynologie a autorčina subjektivního pohledu je velkým problémem nedostatek kynologů.

Na základě těchto veškerých zjištění byla navržena opatření pro eliminaci vzniklých rizik a problémů. Pro autorku je nejvýznamnějším návrhem větší informovanost a pomoc novým zájemcům, kteří se chtějí stát kynologem. Neboť čím více bude schopných kynologů, tím více se sníží riziko nedostatku času, protože budou kratší doby dojezdů k zásahům.

K naplnění cíle diplomové práce posloužilo vyhodnocení výzkumných otázek v kapitole 10. Podle všech zjištěných informací byl cíl diplomové práce splněn, stejně tak byly splněny a vyhodnoceny výzkumné otázky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BULANDA, Susan, 1994. *Ready!: a step-by-step guide for training the search and rescue dog*. Portland, Or.: Doral Pub.. ISBN 0-944875-41-6.

BULANDA, Susan, 2014. *Ready! Training the Search and Rescue Dog*. Pensylvanie, Or.:CompanionHouse Books. ISBN 1621871045.

BEJČKOVÁ, L, 2017. *Kynologie v Integrovaném záchranném systému, úloha a úkoly kynologické služby při řešení mimořádných událostí*. Kladno. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta biomedicínského inženýrství, Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

ČESKO. Zákon č. 553/1991 Sb., zákon České národní rady o obecní policii. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-7-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-553>

ČESKO. Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-219>

ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-03]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>

ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online] © 2020. [cit. 03. 07. 2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

ČESKO. Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-03]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320/zneni-20160101#p60-1_p60-1-1

Členové pohotovostní jednotky. *Jihočeská záchranná brigáda kynologů* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-24]. Dostupné z: <https://www.jihocestizachranari.cz/pohotovost.html>

Družstva Psodů SH ČMS. *Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska - Psodů* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: https://www.psodidh.cz/jednotky/?fbclid=IwAR1qm2QE6NMWkNAmdumCinhTbmFflrIDX_tNfuWBVIuKbOPrZxQ5U_JW0rs

EGTVEDT, Morten a Cecilie KØSTE, 2012. *Klikrtrenink pro vašeho psa*. Praha: Plot. ISBN 9788074280917

FURTON, K. *The scientific foundation and efficacy of the use of canines as chemical detectors for explosives*. *Talanta* [online]. 54(3), 487-500 [cit. 2021-02-25]. ISSN 00399140. Dostupné z: doi:10.1016/S0039-9140(00)00546-4.

HARTL, Karel, 1979. *Výchova a výcvik psa: služební a pracovní plemena*. Praha: Naše vojsko.

HEJZLAR, Roman. *Deset let záchranné kynologie v rámci IZS*. *Časopis 112* [online]. 2013, XII (12/2013) © 2020 [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-2013-casopis-112-rocnik-xii-cislo-11-2013.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

HEJZLAR, Roman. *Záchranná kynologie*. *Časopis 112* [online]. 2014, XIII (10/2014) © 2020 [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiii-cislo-10-2014.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

HENDL, Jan, 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.

Historie Horské služby. Horská služba [online]. © 2021 [cit. 2121-03-19]. Dostupné z: <https://www.horskasluzba.cz/cz/horska-sluzba/historie>

Historie vzniku odřadu USAR. *USAR* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=90&fbclid=IwAR24q5mlrG6mcwCC hknVvCeuteXLIJwgcx8LUvfVFGvytMZcDd3i6zR2S1g>

Historie záchranné kynologie v ČR. *eCanis* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: https://www.ecanis.cz/clanky/historie-zachranarske-kynologie-v-cr_154.html

Hlavní úkoly a zaměření Záchranného útvaru HZS ČR. *Záchranný útvar - Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-24]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hlavni-ukoly-a-zamereni-zu-hzs-cr-hlavni-ukoly-a-zamereni-zachranneho-utvaru-hzs-cr.aspx>

Horská služba České republiky, z. s. *Horská služba České republiky* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://www.horskasluzba.cz/cz/horska-sluzba/horska-sluzba-ceske-republiky-z-s>

HRADIL, T. HOTOVÝ, G. ČERVENKA, 2005. *Metodika sutinového vyhledávání s využitím záchranných psů*. MV - GŘHZS ČR. Praha. ISBN 80-86640-38-8.

Integrovaný záchranný systém. *Hasičský záchranný systém České republiky* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-03]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranný-system.aspx>

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina 2019. *Záchranná kynologie: teorie, data, zkušenosti*. Praha: Plot. ISBN 978-80-7428-354-3.

KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA, 2011. *Integrovaný záchranný systém*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Armex. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-87451-01-4.

Kynologie u ZÚ HZS ČR a v IZS ČR: kynologové záchranného útvaru, 2019. *Záchranný útvar Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-04]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/kynologie.aspx>

Kynologie v integrovaném záchranném systému. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. © 2020 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/kynologie-v-integrovanem-zachrannem-systemu-65558.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.

Kynologická záchranná jednotka České republiky. *Kynologická záchranná jednotka České republiky* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: https://kzjcr.cz/?fbclid=IwAR3xHxov7k-gsR74NQLwziGzvLCnEFcoHtHOVmg4DIgvEO-oUheBxBJ_GH4

MAKEŠ, Vladimír. *Vyhledávání osob kynologickými pátracími týmy*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2009. SPBI Spektrum. Červená řada, 62. ISBN 978-80-7385-065-4.

MAKEŠ, Vladimír, 2004. *Kynologie ve složkách IZS*. Ostrava, Bakalářská práce, VŠB TU Ostrava

Mezinárodní zkušební řád pro zkoušky záchranných psů (IRO). SZBK. 2019.

Mgr. MORÁVEK, Pavel, 2014. *Záchranná kynologie 3 – Záchranná kynologie u dobrovolných hasičů*. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2020. © 2020 [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/hasicien/docDetail.aspx?docid=21881928&docType=ART&chnum=>

4&fbclid=IwAR3eUFg47UIY7w-kVAk58leAhFG-67RrssFgm_n9Nn6jPC62ydZjCYf-Guo

MÜLLER, Manfred, 2006. *Výcvik všestranného psa: od štěněte k dokonalému psovi: koupě, výcvik a chov všestranného psa podle zásad moderní zoopsychologie*. Praha: Brázda. ISBN 80-209-0349-6.

NOVÝ, Karel, 1995. *Kynologická příručka*. Praha: Naše vojsko. Příručka pro výcvik psa. ISBN 8020605037.

Oďrad USAR. *USAR* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/subcategories.asp?idk=19>

O nás. *Sirius* [online]. © 2020 [cit. 14. 07. 2020]. Dostupné z: https://www.sirius-rescue.cz/?fbclid=IwAR0UU-z5wd1oz0C_sohajfaSrT8wgOeH5K-796pYcV04-aKOjJgkZaegJEU

Organizace. *Záchranný útvar - Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. © 2021 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/organizace-organizace.aspx>

Působnost. *Záchranný útvar Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-24]. Dostupné z: <https://ww.hzscr.cz/clanek/pusobnost.aspx>

REBMANN, A., DAVID, E., SORG, M., 2000: *Dog Handbook: Forensic Training and Tactics for the Recovery of Human Remains*. Florida: Corporate Blvd Boca Raton. ISBN:0-8494-1886-6.

RULC, Jiří, 2010. *Dějiny služební kynologie: historický vývoj a vznik četnické a policejní kynologie, jakož i kynologie ostatních ozbrojených sborů na území našeho státu*. Praha: CanisTR. ISBN 978-80-904210-3-5.

Ředitelství služby pořádkové policie ČR: Odbor služební kynologie a hipologie. *Policie ČR* [online]. © 2021 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

Ředitelství služby pořádkové policie ČR: Odbor služební kynologie a hipologie. *Policie ČR* [online]. © 2021 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Sbírka interních aktů řízení GŘ - HZS ČR a náměstka MV: 48. Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR a náměstka ministra vnitra ze dne 31. 10. 2003, kterým

se stanoví kvalifikační požadavky na psůvoda se psem předurčeného k nasazení v rámci záchranných prací ve znění pokynu č. 19 generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 15. 5. 2008. In: Sbíрка. Praha, 2003, ročník 2003, částka 47.

Sbíрка interních aktů řízení GŘ - HZS ČR: 41. Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 15. 11. 2012, kterým se stanoví podmínky pro zřízení služební kynologie u Hasičského záchranného sboru České republiky. In: Sbíрка. Praha, 2012, ročník 2012, částka 41.

SKALSKÁ, Květoslava, Zdeněk HANUŠKA a Milan DUBSKÝ, 2010. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I*. Praha: MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86640-59-4.

SMEJKAL, Pavel. Záchranařská kynologie 10 – Horská služba ČR. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2020. [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiv-cislo-7-2015.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>

SOUKUPOVÁ, Iveta, 2013. *Výcvik záchranného psa pro práci v sutinách*. Nový Bydžov: QTest. ISBN 978-80-260-5627-0.

Svaz záchranných brigád kynologů České republiky. *Jihomoravská brigáda Svazu záchranných brigád kynologů ČR* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: http://www.jmbszkbk.info/index.php?fbclid=IwAR2Ti8yeknd-zku7WQrTqXU9_84U8Lj3tW-MX9g42BLPGWZVTNm6Rcuiukk

ŠABACKÝ, Pavel, Mgr. FOLTYNOVÁ, Pavla, Ph.D., 2014. SIRIUS, z.s.. Záchranařská kynologie 7 – Kynologická organizace SIRIUS. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2020. [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiv-cislo-4-2015.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

ŠENOVSKÝ, M., ADAMEC, V., HANUŠKA, Z., 2005. *Integrovaný záchranný systém*. 1. vydání. Ostrava: Edice SPBI. 157 s. ISBN 80-86634-65-5.

ŠUSTA, František, 2014. *Trénink je rozhovor, ve kterém má i váš pes co říct*. Praha: Plot. ISBN 978-80-7428-232-4.

TINDALL, Reta a Kevin LOTHBRIDGE. *An Evaluation of 42 Accelerant Detection Canine Teams. Journal of Forensic Sciences* [online]. 1995, 40(4) [cit. 2021-02-25]. ISSN 00221198. Dostupné z: doi:10.1520/JFS13825J.

Vedení Svazu záchranných brigád kynologů ČR. Svaz záchranných brigád kynologů ČR [online]. © 2020 [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <https://www.zachranari.cz/vedeni.html?fbclid=IwAR111u22RlkQkuBwnoB19DcGo0EjxaNDiSHb7KDEU50-Mge6NybMd0kqybg>

Výcviková základna. *Jihočeská záchranná brigáda kynologů* [online]. © 2020 [cit. 2020-07-24]. Dostupné z: https://www.jihocestizachranari.cz/vycvikova-zakladna_4.html

ZHÁNĚL, Jiří, Vladimír HELLEBRANDT a Martin SEBERA, 2014. *Metodologie výzkumné práce*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6696-0.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AČR	Armáda České republiky
FCI	Mezinárodní kynologická federace
HS	Horská služba
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IMZ	instrukčně metodické zaměstnání
IRO	International Rescue Dog Organisation
IZS	Integrovaný záchranný systém
KPT/CST	Kynologické pátrací týmy/Canine Search Team
KZJ ČR	Kynologická záchranná jednotka České republiky
MP	Městská policie
MU	mimořádná událost
MV- GR HZS ČR	Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
MZO	Mezinárodní záchranné operace
OKK	Odborná kynologická komise
OSKH	Odbor služební kynologie a hipologie
PČR	Policie České republiky
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
SH ČMS ČR	Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska
SZBK ČR	Svaz záchranných brigád kynologů České republiky
USAR	Urban Search and Rescue
ZÚ HZS ČR	Záchranný útvar hasičského záchranného sboru České republiky
ZZS	Zdravotnická záchranná služba

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - příčiny a následky rizika zranění zavalené osoby [zdroj vlastní]	58
Obrázek 2 - příčiny a následky rizika zranění zavalené osoby [zdroj vlastní]	59
Obrázek 3 - příčiny a následky rizika nenalezení osob při sutinovém vyhledávání [zdroj vlastní]	60
Obrázek 4 - příčiny a následky rizika špatných podmínek u sutinového vyhledávání [zdroj vlastní].....	61
Obrázek 5 - příčiny a následky rizika smrti zavalené osoby [zdroj vlastní].....	62
Obrázek 6 - příčiny a následky rizika špatné součinnosti IZS při plošném vyhledávání [zdroj vlastní]	63
Obrázek 7 - příčiny a následky zranění pohřešované osoby [zdroj vlastní]	64
Obrázek 8 - příčiny a následky rizika zranění psa nebo psovoda u plošného vyhledávání [zdroj vlastní].....	65
Obrázek 9 – příčiny a následky rizika nenalezení osob při plošném pátrání [zdroj vlastní]	66
Obrázek 10 - příčiny a následky špatných podmínek u plošného pátrání [zdroj vlastní]	67
Obrázek 11 - příčiny a následky špatné součinnosti složek IZS [zdroj vlastní]	68
Obrázek 12 - příčiny a následky rizika únavy psovodů a psů u plošného pátrání [zdroj vlastní]	69
Obrázek 13 – trojkový systém, varianta č.1 [zdroj vlastní]	71
Obrázek 14 – trojkový systém, varianta č.1	91
Obrázek 15 – trojkový systém, varianta č. 2.....	91
Obrázek 16 – dvojkový systém.....	91
Obrázek 17 – čtyřkový systém.....	91
Obrázek 18 - práce na dvou oddělených místech nasazení.....	91
Obrázek 19 – organizační struktura Záchraného útvaru Hasičského záchranného sboru České republiky	91

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – seznam rizik při sutinovém vyhledávání [zdroj vlastní].....	56
Tabulka 2 – seznam rizik při plošném vyhledávání [zdroj vlastní].....	56
Tabulka 3 – metodika hodnocení [zdroj vlastní]	57
Tabulka 4 – maticový diagram u sutinového vyhledávání [zdroj vlastní].....	70
Tabulka 5 – maticový diagram u plošného vyhledávání [zdroj vlastní].....	71
Tabulka 6 – Výhody a nevýhody systému záchranné kynologie IZS [zdroj vlastní]	72
Tabulka 7 - materiální vybavení KPT.....	91

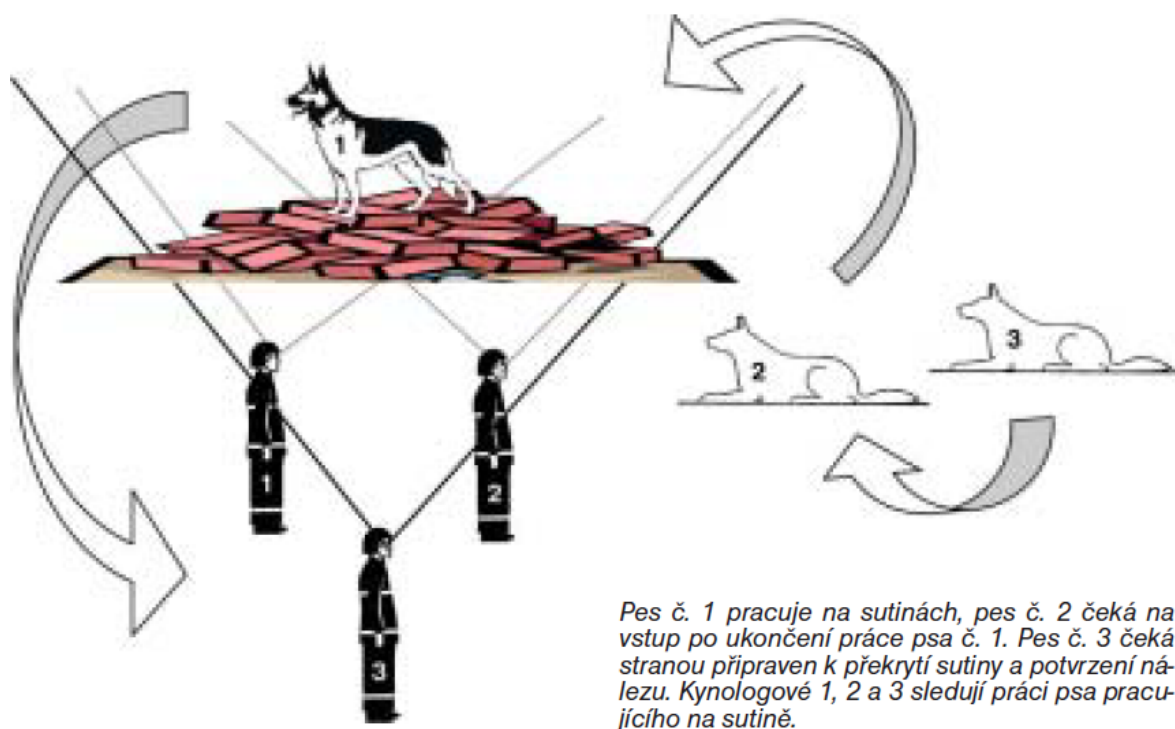
SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Taktika nasazení psů při sutinovém vyhledávání

Příloha P II: Materiální vybavení KPT

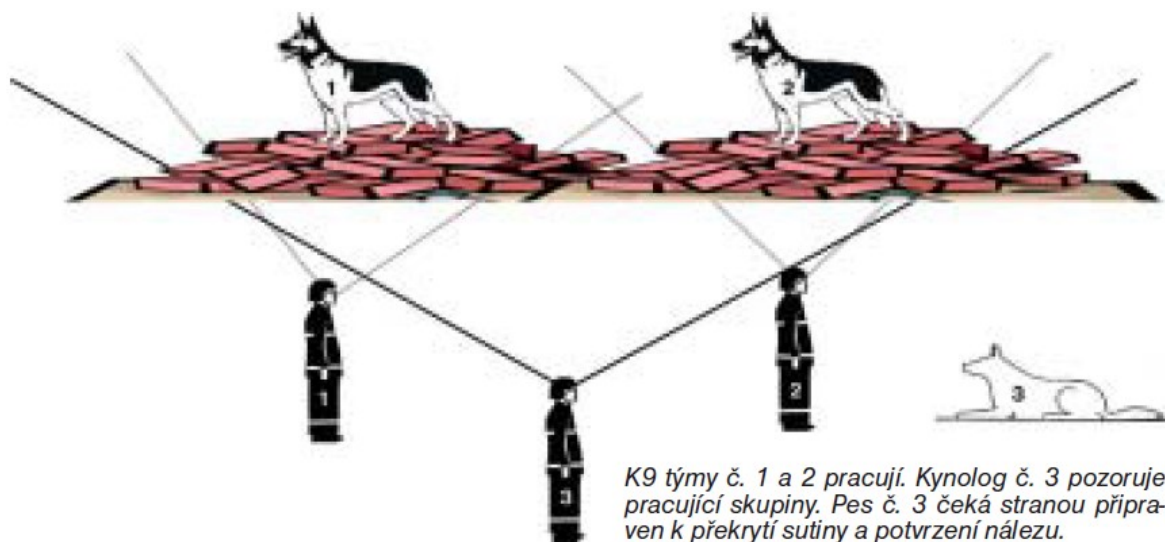
Příloha P III: Organizační struktura Záchraného útvaru Hasičského záchranného sboru České republiky

PŘÍLOHA P I: TAKTIKA NAsAZENÍ PSŮ PŘI SUTINOVÉM VYHLEDÁVÁNÍ

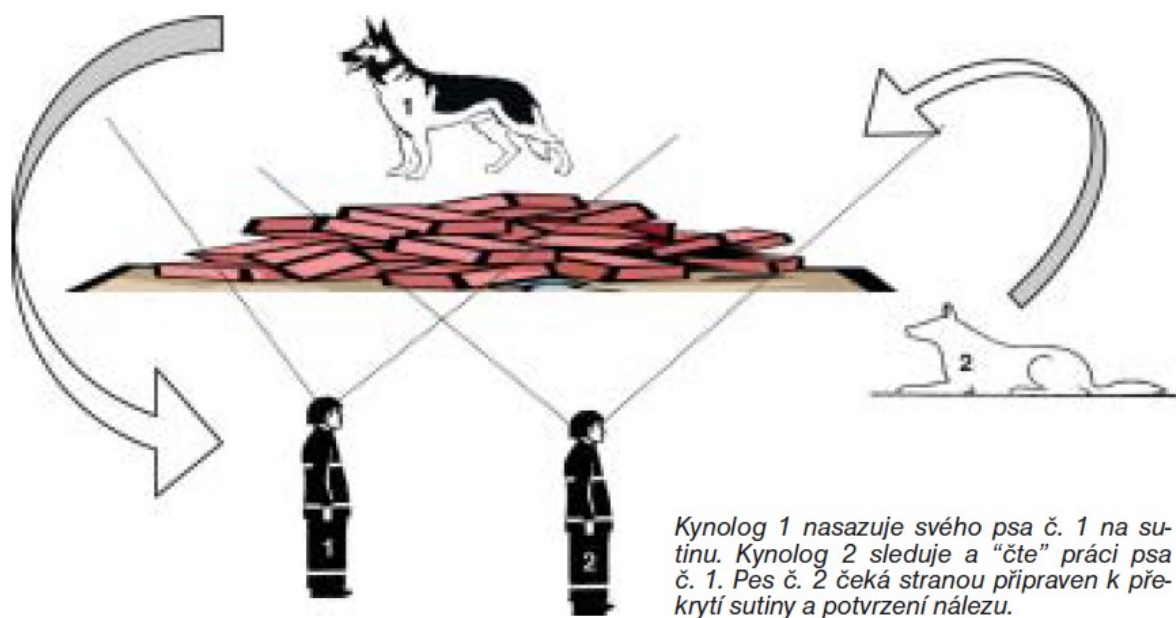
Obrázek 14 – trojkový systém, varianta č.1

Zdroj: Metodika sutinového vyhledávání s využitím záchranářských psů

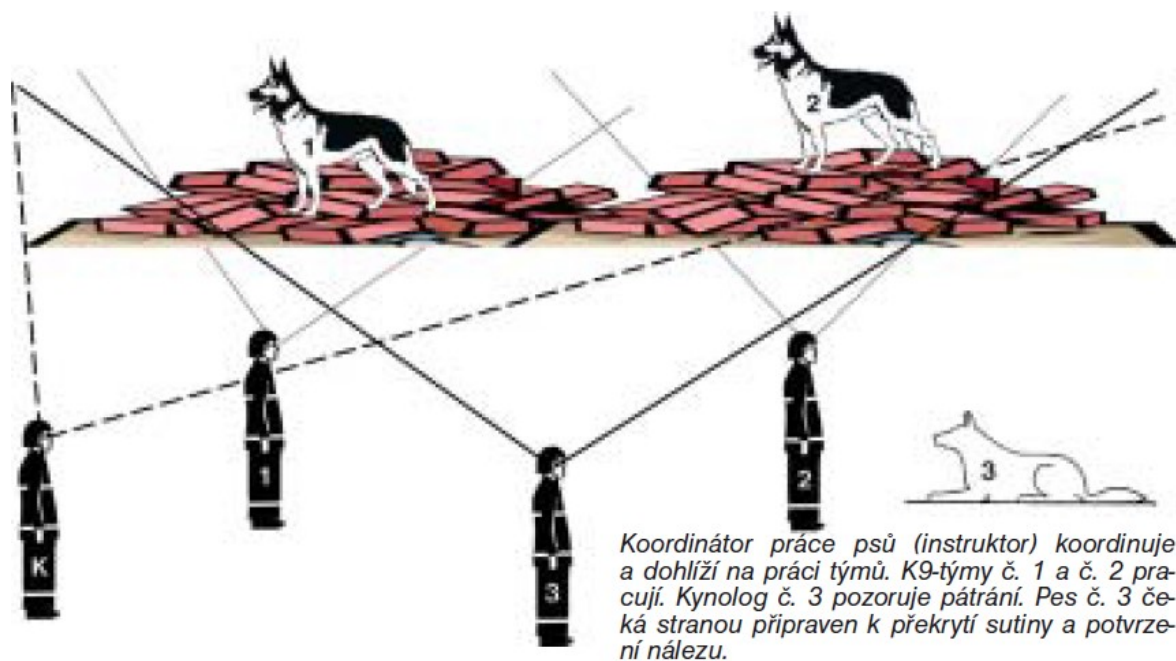
Obrázek 15 – trojkový systém, varianta č. 2

Zdroj: Metodika sutinového vyhledávání s využitím záchranářských psů

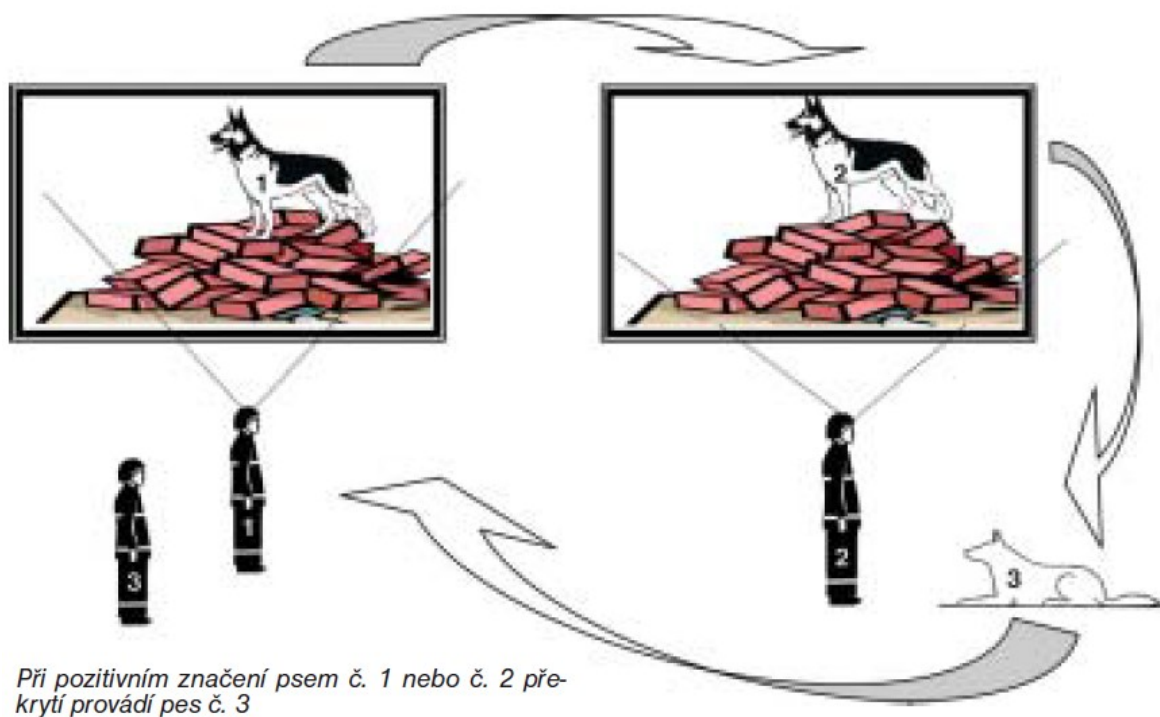
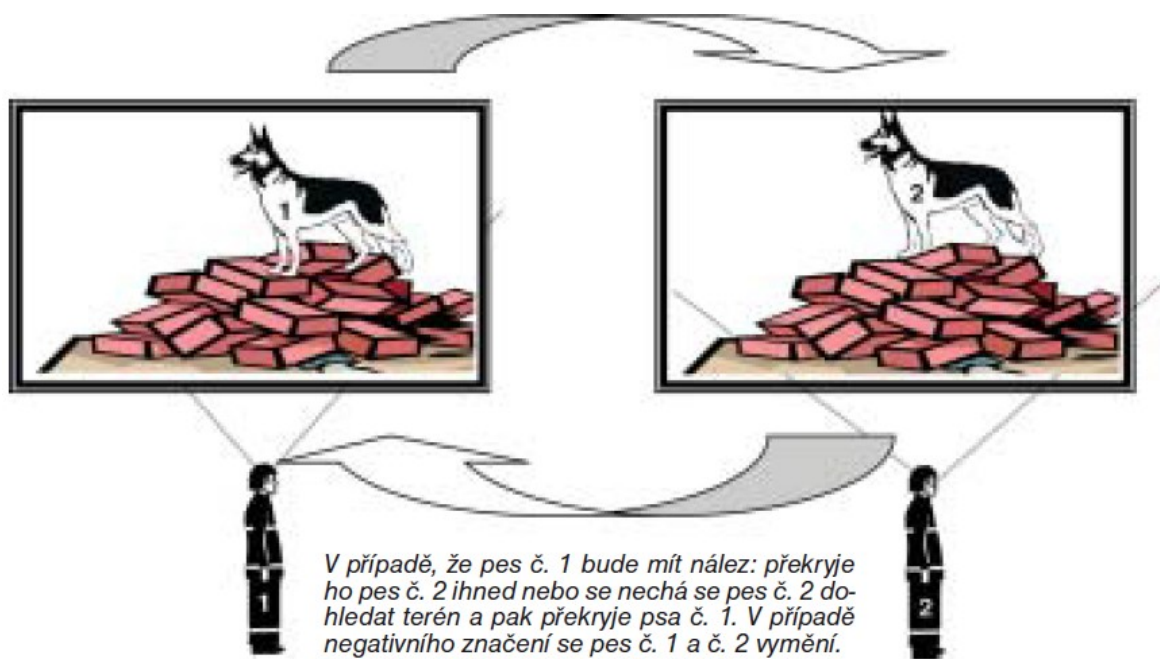
Obrázek 16 – dvojkový systém

Zdroj: Metodika sutinového vyhledávání s využitím záchranářských psů

Obrázek 17 – čtyřkový systém

Zdroj: Metodika sutinového vyhledávání s využitím záchranářských psů

Obrázek 18 - práce na dvou oddělených místech nasazení
 Zdroj: Metodika sutinového vyhledávání s využitím záchranářských psů

PŘÍLOHA P II: MATERIÁLNÍ VYBAVENÍ KPT

Tabulka 9 - materiální vybavení KPT

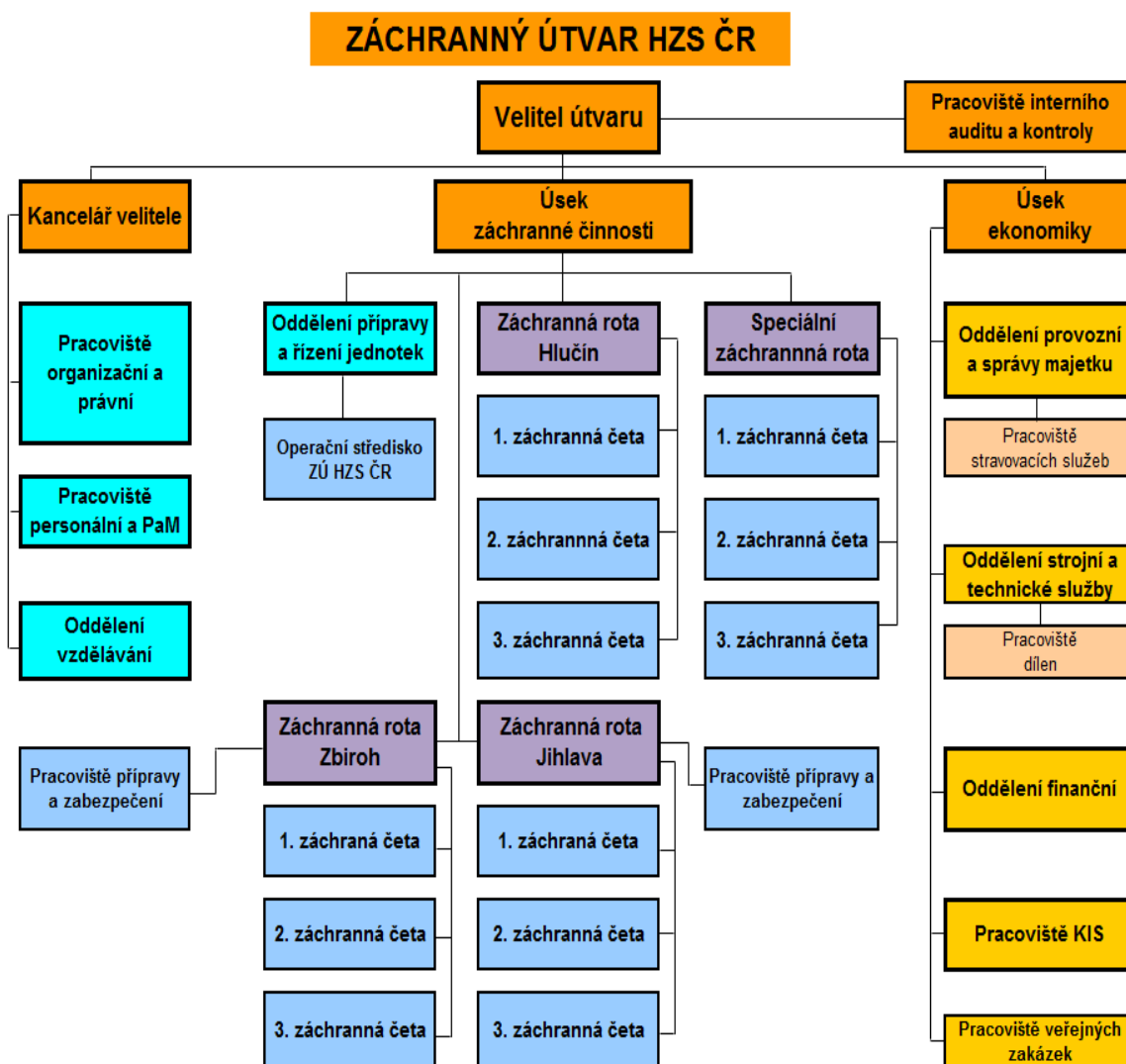
Vybavení člena kynologické skupiny ČR

(základní povinná a doporučená výbava)

Název materiálu	ks - pár	Upřesnění – poznámky	uložení		
			vlastní	u sebe	společně
Zásahový oděv	1	<i>Materiál Nomex + Gore-tex - např. Záchranář II</i>		x	
Náhradní pracovní oděv	1	bavlna		x	
Zásahová obuv – min. kotníková nebo vyšší	1	<i>s Gore-tex membránou</i>		x	
Náhradní pracovní obuv	1			x	
Pracovní rukavice	1	další jsou ve spol. výbavě		x	
Chirurgické rukavice - nesterilní	1	další jsou ve spol. výbavě		x	
Ochranná přilba <i>horolezecká</i>	1	<i>např. Ecrin ST</i>		x	
<i>Čelová svítilna + náhradní zdroje</i>	1	<i>kombinace žárovka-led diody</i>		x	
Ochranné brýle <i>s čirým sklem</i>	1	ochrana zraku proti prachu		x	
<i>Respirátor s výdechovým ventilem</i>	2	další jsou ve spol. výbavě		x	
Batoh – cca 60-80 litrů	1	na veškeré věci kynologa		x	
Ledvinka	1	na drobné věci do terénu		x	
Lékárnička – osobní <i>v ledvince</i>	1	obvaz, dezinfekce, škrtidlo, termo-fole, náplast, rouška pro dýchání z úst do úst		x	
Láhev na vodu pro psa	1			x	
Chemické světlo	1	bílé na 12 hodin		x	
Pišťalka	1			x	
Vodítko + obojek na psa	2	včetně náhradních	x		
Osvětlení psa	1	<i>na suchý zip</i>			
Nůž	1		x		
Doklady <i>v nepromokavém obalu</i>	1	průkaz totožnosti, průkaz držitele kynologického atestu, očkovací průkaz psa	x		
Náhubek pro psa	1	<i>materiál PVC</i>	x		
Postroj na práci ve výškách pro psa	1				
Denní dávka krmení pro psa	2		x		
Osobní hygienické potřeby	1	základní – další se vezou společně	x		
<i>Náhradní svítilna</i>	1		x		
<i>Miska pro psa</i>	1			x	
<i>Termoska na tekutiny</i>	1	<i>nerozbitná, nerez</i>		x	
<i>Jídelní nádobí</i>	1	<i>nerez (ešus, hrnek, příbor)</i>		x	
<i>Spací pytel</i>	1	komfort -5 až -8 °C			x
<i>Karimatka</i>	1				x
<i>Souprava spodního prádla</i>	1	trenýrky, ponožky, tilko	x		
<i>Pláštěnka – nepromokavý kabát (bunda)</i>	1			x	
<i>Bedna na psa</i>	1			x	
<i>Obal na bednu na psa</i>	1	nepromokavý		x	
<i>Dečka na psa</i>	1			x	
<i>Karabina se zámkem a pojistkou</i>	1		x		
<i>REEP šňůra průměr 6 mm</i>	10 m		x		
<i>Zahřívací chemické polštářky</i>	3			x	
<i>Návlaky (botičky) pro psa</i>	2	pro případ zranění a pod	x		

Zdroj: Metodika sutinového vyhledávání s využitím záchranářských psů

PŘÍLOHA P III: ORGANIZAČNÍ STRUKTURA ZÁCHRANNÉHO ÚTVARU HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY

Obrázek 19 - organizační struktura Záchranného útvaru Hasičského záchranného sboru České republiky

Zdroj: webové stránky www.hzscr.cz